

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
OPETTAJANKOULUTUSLAITOS

eTED

Opettajankoulutuspäivät 2023

16.-17.8.2023

Abstraktivihko

Jyväskylän yliopisto
Opettajankoulutuslaitos
Kannen kuva: Nina Huisman
2023

SISÄLLYS

PAPERISESSIO I ABSTRAKTIT	1
SESSIO: KOULUTUKSEN KULTTUURISIA JA YHTEISKUNNALLISIA KYSYMYKSIÄ	2
SESSIO: OPETTAJAN TYÖ JA MONIKIELISYYDEN KYSYMYKSET	6
SESSIO: OPETTAJAN TYÖ JA INKLUUSIO	10
SESSIO: TUNNE- JA VUOROVAIKUTUSTAIDOILLA KOHTI HYVINVOIVAA KOULUJÄRJESTELMÄÄ	14
SESSIO: MONILUKUTAIDON OPPIMINEN JA OPETTAMINEN	18
SESSIO: DIGITAALISUUS OPPIMISESSA	22
SESSIO: OPETTAJAN TYÖ	26
PAPERISESSIO II ABSTRAKTIT	30
SESSIO: OPETTAJANKOULUTUKSEN KEHITTÄMISEN TUTKIMUS	31
SESSIO: OPPIMINEN JA OPETTAJAN TYÖ ERILAISISSA OPPIMISYMPÄRISTÖISSÄ	35
SESSIO: KOULU JA LAPSEN HYVINVOINTI	39
SESSIO: ERIYTTÄMINEN JA ERITYISOPETUS	43
SESSIO: MONILUKUTAIDON OPPIMINEN JA OPETTAMINEN	47
SESSIO: OPETTAJANKOULUTUS JA OPETTAJUUS MUUTTUVASSA MAAILMASSA	50
SESSIO: OPPIMINEN JA OPETTAJANKOULUTUS	54
SESSIO: OPETTAJANKOULUTUS JA YHTEISKUNNALLISIIN TARPEISIIN VASTAAMINEN	58
POSTEREIDEN ABSTRAKTIT	62

PAPERISESSIO I - ABSTRAKTIT

KOULUTUKSEN KULTTUURISIA JA YHTEISKUNNALLISIA KYSYMYKSIÄ

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus opettajankoulutuksessa. Tilannekuva 2023.
Esittäjä: Matti Rautiainen, Jyväskylän yliopisto

Esitelmässä käydään läpi demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen tila suomalaisessa opettajankoulutuksessa. Tutkimusta varten kerättiin ja analysoitiin kaksi aineistoa. Ensinnä käytiin läpi kaikki opettajankoulutusten opetussuunnitelmat varhaiskasvatuksen, erityispedagogiikan, luokanopettajakoulutuksen kandidaatin sekä maisteriohjelmien sekä aineenopettajan pedagogisten opintojen osalta. Tutkimuksen haastatteluaineisto kerättiin haastatteleamalla kahdeksan yliopiston opettajankouluttajia ja opettajaopiskelijoita seuraavista kaikista kahdeksasta opettajankoulutusta antavasta yliopistoista. Tulosten mukaan opettajankoulutuksen arvoperusta perustuu vahvasti demokratian arvoille ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyviä sisältöjä koulutuksessa on periaatteessa paljonkin, mutta niitä sidotaan demokratiaan ja ihmisoikeuksiin heikosti. Niiden käsittelylle on myös tyypillisempää lähestyä aihetta yksilöllisestä kuin yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Yliopistojen toimintakulttuuria säätelee aikaisempaa vahvemmin yliopiston yleinen toimintakulttuuri, joka periaatteessa korostaa osallisuutta, mutta käytännössä tehokkuuden ilmapiiri ja tulosodotukset vaikuttavat niin opiskelijoiden kuin opettajankouluttajien halukkuuteen ja mahdollisuuksiin toimia yhteisössä. Johtajien asema on korostunut ja toimintakulttuurin luonne on entistä enemmän riippuvainen heidän näkemyksistään. Demokratia ja ihmisoikeudet muodostavat demokraattisen yhteiskuntamme perustan. Sen asema opettajankoulutuksessa on kuitenkin edelleen varsin ohut ja opettajaksi opiskelevat saavat varsin erilaiset lähtökohdat toimia demokratia- ja ihmisoikeuskasvattajana, riippuen, missä yliopistossa he opiskelevat. Demokratia ja ihmisoikeudet eivät ole itsestään selvyiksiä, ja siksi niiden vahvistaminen kuuluu jokaisen opettajan ja opettajankouluttajan tehtäviin, mikä puolestaan edellyttää, että opettajankoulutusta kehitetään niin, että kaikki opettajaopiskelijat opiskelevat demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen perustat ja harjoittelevat niitä käytännössä. Tämä opettajankoulutusta koskeva tutkimus oli osa valtioneuvoston rahoittamaa tutkimushanketta, jossa selvitettiin demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osaamistavoitteiden ja oppilaitosdemokratian toteutumista Suomessa varhaiskasvatuksesta opettajankoulutukseen.

Pelon ja ristiriidan diskurssit - Venäläistaustaiset opiskelijat positioimassa itseään suhteessa venäläisyyteen. Esittäjät: Sanna Mustonen, Jyväskylän yliopisto; Eija Aalto, Jyväskylän yliopisto

Venäjän hyökkäyssota on herättänyt myötätunnon ukrainalaisia kohtaan ja samalla kiristänyt ilmapiiriä kaikkia venäläisiä kohtaan. Oppilaitokset, mukaan lukien yliopistot, ovat kuitenkin paikkoja, joissa venäläistaustaiset ihmiset edelleen kohtaavat, lähtökohtaisesti tasa-arvoisesti, suomalaisia ikätovereitaan, ja jossa näin ollen dialogia ja ymmärrystä eri taustoista tulleiden ihmisten välillä voisi rakentaa. Tutkimuksessamme olemmekin selvittäneet, miten venäläistaustaiset yliopisto-opiskelijat positioivat itsensä ja miten heidät positioidaan suhteessa Venäjään ja venäläisyyteen. Tarkastelemme positiointeja erilaisissa institutionaalisissa ja informaaleissa tilanteissa, esimerkiksi koulussa, yliopistossa, perheen ja suvun keskuudessa ja kaveripiireissä, ennen ja jälkeen sodan alkamisen. Tutkimusaineistomme koostuu venäläistaustaisten yliopisto-opiskelijoiden haastatteluista. Hyödynnämme analyysissa kriittisen diskurssianalyysin lähestymistapaa (Heller, 2001; Pietikäinen & Mäntynen, 2019) sekä positiointianalyysia (Harré & Lagenhove 1999). Kriittinen diskurssintutkimus kiinnittää kielen ajalliseen ja paikalliseen kontekstiin ja auttaa tarkastelemaan, kuinka kielenkäytön tavat heijastavat ja myös rakentavat sosiaalista todellisuutta ja eriarvoisuuksia ihmisten välille. Positiointianalyysi auttaa tarkastelemaan, miten kielelliset valinnat heijastavat esimerkiksi sitä, keitä pidetään luotettavina, "meihin" kuuluvina – tai poislähetettävänä (Moghaddam & Harré ,2010). Opiskelijat joutuvat jatkuvasti neuvottelemaan identiteetistään suhteessa vallalla olevaan "paha Venäjä"-diskurssiin sekä maailmanpoliittiseen tilanteeseen. Olemme tunnistaneeet opiskelijoiden puheessa kaksi päädiskurssia: 1) pelon, suojelun ja suojautumisen diskurssi ja 2) identiteettiristiriidan, voimattomuuden ja syyllisyyden diskurssit. Esityksessämme erittelemme näitä diskursseja sekä niihin kytkeytyviä positiointeja tarkemmin. Lähteitä Harré, R. & Van Langenhove, L. (1999). Positioning Theory: Moral contexts of intentional action. Blackwell. Heller, M. (2001). Critique and Sociolinguistic Analysis of Discourse. Critique of Anthropology, 21(2), 117–141. <https://doi.org/10.1177/0308275X0102100201> Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). Uusi kurssi kohti diskurssia. Vastapaino.

Opettajien ja opettajankoulutuksen yhteiskunnallinen tehtävä globaalien kriisien aikakaudella. Esittäjä: Anna-Leena Riitaoja, Helsingin yliopisto

Lyhyessä ajassa ihmiskunta ja yhteiskunnat ovat kohdanneet mittavia haasteita, jotka valuvat osaksi myös institutionaalista kasvatusta. Ilmastonmuutos, eriarvoistumiskehitys, antidemokraattiset voimat, sodat ja pandemiat haastavat elämän, ihmisyyden ja yhteiskuntien olemassaolon edellytyksiä. Ne pakottavat myös koulun ja opettajankoulutuksen vastaamaan haasteisiin. Esittelemässämme suunnitteluvaiheessa olevassa hankkeessamme tunnistetaan ja tunnustetaan, että nykyinen maailmassa olemisen tapamme on tullut monella tapaa tiensä päähän sosiaalisella, ekologisella ja eksistentiaalisella tasolla, eivätkä kasvatustieteilijät ja opettajankouluttajat voi paeta vastuutaan muutoksesta. Opetuksen opettajankoulutuksessa ja kouluissa tulisi olla vaihtoehtoisia maailmassa olemisen tapoja etsivää ja kokeilevaa sekä haasteiden juuriin pureutuvaa sen sijaan, että tukeudutaan pintatason ongelmanasetteluun ja yksinkertaistuksiin. Tällainen oireisiin reagoiva "fix it"-epäajattelu sulkee silmänsä nykyisen elämäntapamme väkivaltaisilta, eriarvoistavilta varjoilta, kuten kapitalismilta, kolonialismilta tai rasismilta, ja tarjoaa ratkaisuja, jotka eivät koske vallitseviin totuusjärjestelmiin vaan toimivat niiden puitteissa. Koulutyötä ohjaavissa opetussuunnitelmissa ja opettajankoulutuksessa tämä usein tarkoittaa korjausliikkeitä, joissa joidenkin aihealueiden sisällöllistä antia laajennetaan tai tehostetaan. Se voi myös tarkoittaa yksilöihin kohdennettuja laajemmista konteksteista irrallisia "best practices" -orientoituneita koulutuksia. Esityksemme liittyy hankekokonaisuuteen, jossa tuotetaan opetuskäyttöön lyhytvideoita. Videoissa kasvattajien vastuuta globaaleihin kriiseihin tarttumisessa lähestytään kolmella tasolla: 1) teoreettiset avaukset, jotka luovat ymmärrystä globaaleiden kriisien juurista ja kytkennöistä eriarvoistumiseen (metatason problematiikka) sekä näiden haasteiden kasvatuksellisista ulottuvuuksista 2) videot opettajankoulutuksesta toisin ajattelemisen ja tekemisen mahdollistajina globaalien kriisien äärellä 3) videot, jotka kertovat esimerkkejä kouluista ja opetuksesta konkreettisina toisin ajattelemisen ja toimimisen paikkoina. Esityksessä fokusoimme etenkin tasoista ensimmäiseen tavoitteemme ollessa fix it -ajattelun ylittäminen teorian kanssa ajatellen. Tarkastelemme ajalle tyypillisten avainongelmien yhdistäviä tekijöitä ja niitä ylläpitäviä mekanismeja. Käsitlemme myös sitä, miksi ja miten paremman maailman tavoittelu kietoutuu kasvatustieteisiin ja opettajan työhön.

Miten käytännön viisautta voi edistää opettajankoulutuksessa?

Esittäjät: Anu S. Virtanen, Jyväskylän yliopisto; Mikko Hiljanen, Jyväskylän yliopisto; Eeva K. Kallio, Jyväskylän yliopisto, Marja Mäensivu, Jyväskylän yliopisto; Päivi Tynjälä, Jyväskylän yliopisto; Hannu L. T. Heikkinen, Jyväskylän yliopisto

Kun yhteiskuntamme muuttuvat yhä monimutkaisemmiksi, kohtaamme yhä merkellisempiä pulmia yrittäessämme sovittaa yhteen ekologisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyuden ristiriitaisia vaatimuksia. Näitä haasteita pyritään ratkomaan Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimushankkeessa *Wisdom in Practice (WiP; 2022-26)*. Hankkeen tarkoituksena on selvittää, miten taitavat työelämän osaajat käsittelevät näitä monitahoisia ongelmia. Hankkeessa myös arvioidaan tutkimuksen käsitteellisteoreettisia lähtökohtia ja luodaan uusi malli psykologisesta viisaudesta ja sen opettamisesta. Malleja sovelletaan empiiriseen tutkimukseen. Yhtenä hankkeen tavoitteena on kehittää viisauspedagogiikkaa korkeakoulutuksessa. Hankkeen tämä osa on toteutettu Jyväskylän yliopiston Opettajankoulutuslaitoksen ja Koulutuksen tutkimuslaitoksen yhteistyössä toteutetussa toimintatutkimuksessa. Siinä luokanopettajaopiskelijoille (n=9) kehitettiin Eettiset dilemmat -opintokokonaisuus, jossa yhdistettiin integratiivisen pedagogiikan mallin mukaisesti teoreettista ajattelua käytännön kokemuksiin. Samalla pyrittiin tukemaan opiskelijoiden kasvua monipuolisesti viisauden eri alueilla, joihin kuuluvat laaja-alainen ja moniulotteinen ajattelu, sosiaaliset tunnetaidot, vastuulliset arvot sekä niiden mukainen toiminta. Pedagogisena lähestymistapana sovellettiin sokraattista dialogia, johon yhdistettiin muita menetelmiä. Opiskelijoita ohjattiin ensin tunnistamaan ja refleктоimaan eettisiä dilemmatilanteita sokraattisen dialogin avulla, minkä jälkeen he itsenäisellä työskentelyjaksolla tunnistivat näitä dilemmoja omasta arjestaan – opiskelijan tilanteen mukaan joko opettajan työn tai vaikkapa harrastustoiminnan kontekstissa. Kokemuksia ohjattiin refleктоimaan sekä itsenäisten tehtävien että pienryhmätyöskentelyn avulla. Reflektiotehtävissä yhdistettiin teoriaa kokemusten tarkasteluun. Itsearviointi integroitiin osaksi opintoja. Aineistona kokeilusta kerättiin opiskelijoiden tehtävävastaukset, itsearviointi, loppuraportti sekä lopuksi toteutettu fokusryhmähaastattelu. Aineisto analysoidaan fenomenografisella menetelmällä. Kerromme esityksessä tutkimuksen kulusta ja alustavista tuloksista.

OPETTAJAN TYÖ JA MONIKIELISYYDEN KYSYMYKSET

Kulttuurinen- ja kielellinen monimuotoisuus suomalaisissa kouluissa: tunnelmia opetussuunnitelman uudistuksen jälkeen. Esittäjät: Riia Kivimäki, Opettajankoulutuslaitos, Turun yliopisto

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin opiskelijoiden (N = 659) ja opettajien (N = 74) suhtautumista kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen kansallisen koulutuspoliittisen uudistuksen jälkeen. Oppilaiden ja opettajien asenteet olivat positiivisia ja oppilaat tunsivat olevansa arvostettuja koulussa; eroja havaittiin kuitenkin oppilaiden sukupuolen, iän ja äidinkielen perusteella sekä opettajaryhmien välillä. Myönteinen suhtautuminen kieliin ja kielenkäyttöön näytti vähentyvän iän myötä, ja vanhemmilla opiskelijoilla ja opiskelijoilla, joilla on muu kuin suomi äidinkielenä, oli heikompi yhteenkuuluvuuden tunne. Kohdennettua huomiota tulisi jatkossakin kiinnittää kielellisesti ja kulttuurisesti vastuullisen koulukulttuuriin ja opettajien tietouden lisäämiseen. Käymme esityksessä myös läpi Kielestä koppi - ja Minästä kiinni - hankkeen kieli - ja kulttuuritietoisien lähestymistapaan soveltuvia perusopetuksen oppimateriaaleja. Materiaalit ovat ladattavissa ilmaiseksi täältä: <https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/oppimateriaali/>

Opetusryhmien kielellinen heterogeenisuus opettajan näkökulmasta.

Esittäjät: Maria Ahlholm, Helsingin yliopisto; Sirkku Latomaa, Tampereen yliopisto

Valmistavan opetuksen selvityksissä (esim. OPH 2004; Latomaa 2007) nousee esiin opettajien toivomus kielellisesti mahdollisimman homogeenisestä opetusryhmästä. Toisaalta on kuitenkin todettu, että suoraan yleisopetukseen sijoittuneet vastasaapuneet edistyvät kielen alkeissa nopeammin (OKM 2022), ja opettajat ovat maininneet valmistavan opetuksen suurimmaksi ongelmaksi suomea puhuvien vertaisten puuttumisen (Venäläinen ym. 2022). Onko kyse yhteen sovittamattomasta ristiriidasta? Näyttää siltä, että opettajan työ vaikeutuu, kun ryhmä on kielellisesti heterogeeninen, mutta toisaalta vain kielellisesti heterogeenisessä ryhmässä opiskelukielen alkeita omaksuva saa oman rekisterinsä mukaisia kielellisiä malleja ja voi kehittyä kielenkäyttäjänä. Tarkastelemme esitelmässämme kielellisesti monimuotoistuvan koulun keskeistä jännitettä valmistavan opetuksen tutkimuksen ja aineistojen valossa. Lähteet: Latomaa, Sirkku (2007) Miten maahanmuuttajat kotoutuvat Suomeen – Opinpolku varhaiskasvatuksesta työelämään. Teoksessa Minna-Riitta Luukka & Sari Pöyhönen (toim.) Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 317–368. OKM (2022) Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen nykytilan arviointi. Owalgroup 17.3.2022. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://owalgroup.com/wp-content/uploads/2022/03/S2-opetuksen_arviointi_170322.pdf (haettu 23.2.2023). OPH (2004) Maahanmuuttajaoppilaiden perusopetukseen valmistava opetus ja perusopetus syyslukukaudella 2003. Moniste. Venäläinen, Salla & Tanja Laimi & Saana Seppälä & Taneli Vuojus & Mikko Viitala & Maria Ahlholm & Sirkku Latomaa & Karita Mård-Miettinen & Markku Nirkkonen & Mari Huhtanen & Jari Metsämuuronen (2022) Kielellisiä taitoja ja koulunkäyntivalmiuksia. Valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tila ja vaikuttavuus -arviointi. Julkaisut 19:2022. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Monikielisyyspedagogiikan edistäminen korkeakoulutuksessa: kokemuksia tutkimusperustaisen oppimisympäristöopintojakson toteutuksista. Esittäjä: Tamás Péter Szabó, Jyväskylän yliopisto

Esitys perustuu FORTHEM-allianssin kansainvälisen työryhmän kehittämän, monikielisiä oppimisympäristöjä käsittävän opintojakson kokemuksiin. Multilingual Learning Environments -opintojakson pilotti toteutettiin syyslukukaudella 2022 Jyväskylän yliopistossa ja kurssi on ollut tarjolla siitä lähtien joka lukukausi. Opintojakson teorettinen viitekehys on kielimaisematutkimus, jossa korostuu multimodaalisuuden ja moniaistillisuuden rooli oppimisessa. Opintojakson kehittämiseen osallistui 21 henkilöä vuosina 2020–2022. Kurssikehittämissiimi koostui yliopisto-opiskelijoista ja tutkijoista viidestä EU-maasta ja prosessi toteutettiin yhteisluomisen (co-creation) periaatteita noudattaen. Opintojakso auttaa opiskelijoita kriittisesti tulkita, tutkia ja kehittää oppimisympäristöjä. Teoreettisten materiaalien, lukupiirityöskentelyn sekä ryhmäprojektien avulla opiskelijat saavat työkaluja kieliystävällisten oppimisympäristöjen rakentamista ja monikielisen oppimisprosessin tukemista varten. Opintojakson sisältö kattaa fyysisten, virtuaalisten sekä hybridiympäristöjen konteksteja. Kurssikehittämistyötä auttaa johtamani toimintatutkimus, jossa kysytään, miten kielimaisematutkimuksellinen lähestymistapa tukee tulevien opettajien työtä monikielisyttä ja kielitietoisuutta tukevan pedagogiikan soveltamisessa ja miten toteutuksista saatuja kokemuksia voimme hyödyntää korkeakoulutuksen kansainvälistämisessä. Tutkimusaineisto koostuu opiskelijoiden kurssitehtävistä kuten esimerkiksi kurssin Moodle-pohjaisen Digital Academy -alustan kautta lähetetyistä ennako- ja jälkikäystehtävistä, lukupiirimuistioista, projektiesityksistä, esseistä ja reflektiivisistä oppimispäiväkirjoista. Tutkimukseen osallistui yhteensä 19 opiskelijaa opintojakson pilotista ja 2023 kevätlukukauden toteutuksesta. Tässä esityksessä kysytään, miten opintojakso edistää yliopisto-opiskelijoiden ymmärrystä oppimisympäristöistä monikielisyyspedagogiikan ja kansainvälistyvän korkeakoulutuksen kontekstissa. Reflektiiviset oppimispäiväkirjat osoittavat, että opiskelijoiden mukaan opintojakso tarjosi uusia näkemyksiä oppimisympäristöistä ja monikielisyyspedagogiikasta myös opettajan uraa jo rakentaneille. Monipuoliset aiheet ja aktiviteetit avasivat tilaa luovuudelle ja dialogiselle oppimiselle ja opintojakso tuki monikielisyttä erityisesti ryhmätyössä. Opiskelijoiden tuen lisääminen oppimisprosessien hallinnassa nousi jatkokehitysehdotusten keskeisemmäksi teemaksi.

**Developing a language aware pathway towards language aware teacher education.
Esittäjä: Josephine Moate, Jyväskylän yliopisto**

In response to the increasing diversity of educational communities, the Department of Teacher Education at the University of Jyväskylä has developed a cross-curricular language aware pathway in class teacher education. This pathway acknowledges the resourcefulness of students and educators, and the need to deliberately open spaces for students with different language repertoires and educational backgrounds to participate. This pathway also aims to make assumed practices more explicit in order to provide quality education and educational opportunities for all. This presentation begins by outlining the initial steps that were taken to map how the pathway could be integrated into the existing curriculum and expertise of the department. The presentation continues by providing an overview of the kinds of tasks included in the pathway and the changes that have been made along the way. The presentation concludes by outlining the challenges and opportunities that belong to developing a cross-curricular pathway within a changing landscape.

OPETTAJAN TYÖ JA INKLUUSIO

Kielten opettajaopiskelijoiden eriyttämiskäsitykset pedagogisten opintojen eri vaiheissa.

Esittäjät: Anssi Roiha, Turun yliopisto; Pilvi Heinonen, Turun yliopisto

Eriyttäminen esitetään usein inklusiivisen opetuksen keskeisenä elementtinä. Laajasti ajateltuna eriyttäminen määritellään kokonaisvaltaiseksi opetuksen lähestymistavaksi, jossa huomioidaan yksittäisten oppilaiden ja opetusryhmien moninaisuus. Eriyttävän opetuksen avulla pyritään löytämään kaikille oppilaille keinot, joiden avulla he voivat menestyä koulussa edellytystensä mukaisesti. Näin ollen eriyttämisellä ehkäistään oppimistulosten polarisaatiota ja tuetaan koulutuksellista tasa-arvoa. Eriyttämisestä on tullut yksi ydinkäsitteistä suomalaisessa koulukontekstissa ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) eriyttäminen määritellään ”kaiken opetuksen pedagogiseksi lähtökohdaksi”. Näin ollen eriyttämisen tulisi olla vahvasti mukana jokaisen opettajan toiminnassa. Tässä esityksessä tarkastelemme sitä, miten eriyttäminen ilmenee tulevien kieltenopettajien oppimis- ja opettamiskäsityksissä heidän pedagogisten opintojensa eri vaiheissa. Tutkimukseen osallistuneet 67 kielten aineenopettajaopiskelijaa visualisoivat ”ideaalin kielenoppimistilanteen” ja täydensivät useita opetukseen liittyviä metaforia (esim. ”Opettaja on kuin...”, ”Oppija on kuin...”) pedagogisten opintojensa ensimmäisellä kerralla. Seitsemän osallistujaa palasi pohtimaan näitä tuotoksia opintojensa lopussa pidetyissä ryhmäkeskusteluissa. Aineiston temaattinen analyysi nojautui ensisijaisesti aineistosta nousseisiin teemoihin, mutta se sai kuitenkin tukea laajoista teoreettisista näkemyksistä eriyttämisestä. Vaikka kokonaisuudessaan eriyttäminen ei näkynyt kovin voimakkaasti alkuaineistossa (visualisoinnit ja metaforat), jotkin eriyttämisen elementit tulivat kuitenkin esiin niissä joko implisiittisesti tai eksplisiittisesti. Eryityisesti metaforat sisälsivät useita viittauksia oppilaiden yksilöllisyyteen ja ainutlaatuisuuteen. Opintojen lopussa pidetyissä ryhmäkeskusteluissa osallistujat korostivat eriyttämisen merkitystä alkuaineistoa selkeämmin. Tästä huolimatta opiskelijoilla oli kuitenkin jokseenkin rajoittuneita käsityksiä eriyttämisestä, mikä ilmeni muun muassa taitotasoihin keskittymisenä ja tehtäviin painottuvana eriyttämisenä. Tulokset viittaavat siihen, että eriyttämisen ihanne on jollakin tasolla läsnä jo, kun oppilaat aloittavat opintonsa, ja että he pystyvät omaksumaankin sen entistä täsmällisemmin opintojensa aikana. Opettajankoulutuksen aikana eriyttämiseen tulee kuitenkin kiinnittää nykyistä enemmän huomiota ja käsitellä sitä laajasti tulevien kieltenopettajien kanssa.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun ensiaskelia.

Esittäjät: Marja-Kristiina Lerkkanen, Jyväskylän yliopisto; Maarit Alasuutari, Jyväskylän yliopisto; Mimmu Sulkanen, Jyväskylän yliopisto; Lotta Saranko, Jyväskylän yliopisto; Heli Muhonen, Jyväskylän yliopisto; Juulia Kuusiholma-Linnamäki, Jyväskylän yliopisto

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu toteutetaan satunnaistettuna kenttäkokeiluna 148 kunnassa. Siihen osallistuu noin 35 000 vuosina 2016 ja 2017 syntynyttä lasta, jotka on arvottu kokeilu- ja verrokkiryhmiin. Kokeilun toteutus ja arviointi on edennyt suunnitellusti ja sen yhteydessä on rakennettu toimintamalleja, joita on mahdollista hyödyntää myös muiden yhteiskunnallisten kokeiluiden toteuttamisessa. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun vaikutuksista saadaan tietoa vuonna 2025. Jo nyt on kuitenkin mahdollista todeta, että tekemissämme kyselyissä havaittiin kuntien siirtävän päteviä varhaiskasvatuksen opettajia muista tehtävistä kaksivuotisen esiopetuksen ryhmiin. Kokeilu vaikutti myös lasten oppimisympäristöön siten, että kokeiluryhmät oli muodostettu verrokkiryhmiä useammin pelkästään 5-vuotiaista tai 5- ja 6-vuotiaista lapsista. Lisäksi olemme tarkastelleet 5-vuotiaiden lasten taustaominaisuuksien ja alkuarvioinneissa arvioitujen sosioemotionaalisten taitojen ja akateemisten perustaitojen välistä yhteyttä.

Inklusiivisen kasvatuksen ja erityispedagogiikan sisällöt opettajaopintojen opetussuunnitelmissa.

Esittäjät: Aino Äikäs, Itä-Suomen yliopisto; Outi Kyrö-Ämmälä, Lapin yliopisto; Katariina Waltzer, Itä-Suomen yliopisto; Sonja Ojala, Helsingin yliopisto; Marianna Heinonen, Turun yliopisto; Päivi Pihlaja, Itä-Suomen yliopisto

Suomalaisen koulutusjärjestelmän kehittämistä ohjaavat kansainväliset sopimukset inklusiivisesta kasvatuksesta. Yksi konkreettinen kehittämisen kohde, jonka tavoitteena oli vahvistaa kaikkien lasten ja nuorten tuen toteutumista, on ollut oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistuminen perusopetuksessa vuonna 2011 ja varhaiskasvatuksessa vuonna 2022. Opettajankoulutuksen tehtävänä on luoda tuleville opettajille valmiuksia toteuttaa inklusiivisen kasvatuksen mukaista opetusta. Opettajankoulutusten opetussuunnitelmat ohjaavat sitä, miten opiskelijat kehittävät ja kartuttava osaamistaan opintojen aikana. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten inklusiivisen kasvatuksen sisällöt ja erityispedagogiikka yhtenä keinona toteuttaa inklusiivista kasvatusta, näkyvät varhaiskasvatuksen-, luokan- ja aineenopettajaopintojen opetussuunnitelmissa. Aineisto koostuu syksyllä 2021 voimassa olleista opettajankoulutusten opetussuunnitelmista. Aineisto analysoitiin induktiivisella ja teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä inklusiota edistävä opettajankoulutus -asiakirjassa (EASNIE, 2012) esiteltyyn inklusiivisen opettajan profiiliin peilaten. Tulokset osoittavat, että inklusiiviseen kasvatukseen liittyviä sisältöjä opetussuunnitelmissa on vaihtelevasti ja osin runsaasti, mutta ne näyttäytyvät tavallisesti ainoastaan tavoite- tai sisältökuvauksissa olevina yksittäisinä käsitteinä. Puhtaasti erityispedagogisia sisältöjä tarjoavia opintojaksoja varhaiskasvatuksen-, luokan- ja aineenopettajakoulutusten opetussuunnitelmista löytyy enimmillään kaksi. On myös koulutusohjelmia, joissa näitä sisältöjä ei ole lainkaan. Esityksessä tarkastelemme tutkimuksen tuloksia ja herätämme keskustelua siitä, miten opettajankoulutuksessa voidaan entistä paremmin huomioida inklusiioon liittyvät teemat sekä erityispedagogiikka osana inklusiivisen kasvatuksen osaamisen vahvistamista. Lähde: EASNIE – European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2012). Teacher Education for Inclusion – Profile of inclusive teachers. https://www.european-agency.org/sites/default/files/profile_of_inclusive_teachers_en.pdf.

Examining Finnish teachers' inclusive practises using the Theory of Planned Behaviour.

Esittäjät: İpek Gülsün, Jyväskylän yliopisto; Olli-Pekka Malinen, Helsingin yliopisto; Akie Yada, Jyväskylän ja Turun yliopistot; Hannu Savolainen, Itä-Suomen yliopisto

Ajzen's (1991) Theory of Planned Behaviour (TPB) provides a useful framework to examine teachers' intentions and inclusive practices by capturing their individual beliefs (attitudes towards inclusive education, subjective norms, and self-efficacy for inclusive practices). In the context of inclusive education, the TPB postulates that teachers' intentions to implement inclusive practises are influenced by their attitudes towards inclusive education, subjective norms, and self-efficacy for inclusive practices (e.g., Ajzen, 1991; Sharma & Jacobs, 2016). In addition, teachers' inclusive practices are influenced by their self-efficacy and intentions to implement inclusive practices (e.g., Hellmich et al., 2019; MacFarlane & Woolfson, 2013). Several researchers have reported the importance of teachers' attitudes (e.g., Avramidis & Norwich, 2002; de Boer et al., 2011), subjective norms (e.g., Ahmmed et al., 2012; MacFarlane & Woolfson, 2013), and self-efficacy regarding inclusive education (e.g., Gordon et al., 2022; Sharma & George, 2016). Despite the important role of these variables, there is a lack of research on how these variables affect teachers' intentions and inclusive practices (Savolainen et al., 2022; Sharma et al., 2021). As a result, this research investigates how these variables influence their intentions and inclusive practises in two contexts of inclusive education: personalised instructional strategies and collaboration and assessment practises. Six hundred and forty-three teachers from Finland completed the questionnaire. The result showed that attitudes, subjective norms, and self-efficacy regarding inclusive education predicted their intentions in both contexts. But the determinants of inclusive practices differed between the two contexts.

TUNNE- JA VUOROVAIKUTUSTAIDOILLA KOHTI HYVINVOIVAA KOULUJÄRJESTELMÄÄ

Opiskelumotivaation ja kouluun kiinnittymisen kokemuksia välittävän koetussa kasvatuksessa ja opetuksessa. Esittäjät: Maarit Hosio, Vantaan kaupunki; Teija Koskela, Turun Yliopisto

Julkinen keskustelu on nostanut esiin kaupunkien eri alueiden sosio-ekonomiset erot, joita pidetään koulujen polarisoitumiseen kuuluvina ilmiöinä. Opettajien rooli oppilaiden kohtaamisessa ja tukemisessa näyttää tulevaisuudessa yhä merkittävämmältä. Huoli oppilaiden hyvinvoinnista ja tuen tarpeesta, opiskelumotivaation säilymisestä ja koulupudokkuudesta edellyttävät tutkimuksen suuntaamista oppilaiden näkökulmiin. Tämä tutkimus vastaa tutkimuskysymykseen "Miten opiskelumotivaatio ja kouluun kiinnittyminen näkyvät oppilaiden kertomissa kokemuksissa opettajien välittävästä toiminnasta?" Tutkimuksen teoreettinen tarkastelu rakentuu opettajan ja oppilaan välisen, sosiaalisissa tilanteissa ilmenevän vuorovaikutuksen (Jordan, 2000, 2001; Lave, 2009; Wenger, 2009), luokkahuoneilmapiirin (Caldwell & Sholtis, 2008; O'Connor, 2008) ja oppilaan tarpeita huomioivan opettamisen (Carr, 2005; Richardson & Fallona, 2001) tarkastelulle. Onnistuneilla vuorovaikutustilanteilla, oppilaita ja oppimista kunnioittavan ilmapiirin luomisella ja ylläpitämisellä sekä oppilaita sitouttavalla ja motivoivalla opettamisella voi olla vaikutusta oppilaiden poissaolojen vähenemiseen (ks. Havik ym., 2015; Karlberg ym., 2022; Ramberg ym., 2019; Teuscher & Makarova, 2018). Tutkimuksen lähtökohtana on oppilaiden välittämisen kokemuksia käsitellyt väitöstutkimus (Hosio 2021). Tutkimusaineisto koostui 51 yhdeksäsluokkalaisen oppilaan puolistrukturoidusta teemahaastattelusta. Teemoiteltua ja aineistolähtöisesti luokiteltua, opettajien välittävää toimintaa kuvannutta aineistoa tarkasteltiin tässä tutkimuksessa oppilaan tukemisen ja koulun kiinnittymisen näkökulmista. (ks. Cohen ym., 2018; Hsieh & Shannon, 2005). Tulokset esitellään kolmessa pääluokassa: Sosiaalinen ympäristö, Oppimisympäristö ja Oppimista tukevat keinot. Tulosten mukaan oppilasta huomioiva ja kunnioittava vuorovaikutus, luottamuksellisen suhteen syntyminen ja lupauksen pitäminen lisäävät oppilaan motivoitumista ja koulutyöhön kiinnittymistä. Oppilaat kuvaavat motivoitumista hyvin suunniteltujen ja hyvässä oppimisilmapiirissä toteutettujen oppituntien jälkeen. Turvattomana koettu ilmapiiri puolestaan vähentää motivaatiota. Varhaisessa vaiheessa havaittu tuen tarve ja annettu tuki auttavat oppilasta opinnoissa lisäten motivaatiota, ja voi jopa ehkäistä koulusta poisjäämistä.

Rehearsing well-being agency in guidance counsellor training work placements

Esittäjät: Toni Kosonen, Jyväskylän yliopisto; Kaisa Pihlainen, Itä-Suomen yliopisto; Päivi Häkkinen, Itä-Suomen yliopisto; Päivi Rosenius, Itä-Suomen yliopisto

Our study is linked to discussions concerning well-being skills and competences that professionals, especially in the fields of education and guidance, need for managing their own well-being as well as for being proactive in promoting the well-being of others and the working community. Our empirical context for investigating how these skills and competences develop is guidance counsellor training. Guidance counsellors often play an important role regarding well-being issues in schools and other working contexts. In this study, we are interested in how guidance counsellor students approach these issues in the context of practical work experience placements belonging to their studies. In work experience placements, they make observations on and rehearse being a professional which includes learning to deal with various kinds of questions related to well-being. The data of the study consists of 10 thematic group discussions with students on their practical training experiences. A discursive analysis focuses specifically on trainees' interpretations on and approaches to managing well-being in a broad sense. The study develops a notion of well-being agency to address ways in which interpretations and discursive resources available for interpretations matter in informing individuals' approaches to work well-being. Preliminary results illustrate a variety of ways of interpreting well-being related issues, from defining well-being with reference to individual experiences, to approaching it from a perspective of engaging in collective processes of promoting well-being at the workplace. The results can be used to develop well-being agency of guidance counsellors during their studies and later in their working lives.

Nonverbaalin välittömyyden yhteydestä opettajan antaman tunnetuen eri osa-alueisiin

Esittäjät: Tapio Toivanen, Helsingin yliopisto; Sirke Seppänen, Helsingin yliopisto; Sanni Pöysä, Jyväskylän yliopisto; Eija Pakarinen, Jyväskylän yliopisto; Marja-Kristiina Lerkkanen, Jyväskylän yliopisto

Helsingin ja Jyväskylän yliopistojen yhteisessä tutkimushankkeessa tarkastellaan opettajan ammatillista vuorovaikutusta nonverbaalin välittömyyden ja tunnetuen näkökulmasta. Tutkimuskysymyksenä on, mikä on nonverbaalin välittömyyden ja opettajan antaman tunnetuen välinen yhteys. Tutkimusaineisto käsittää 300 eri oppiaineiden opettajien ohjaamaa yläkoulun oppituntia, joita analysoidaan kahdella erilaisella observointityökalulla. Koko videoaineisto on tunnetuen osalta observoitu ja analysoitu Jyväskylän yliopiston tutkijoiden toimesta The Classroom Assessment Scoring System-menetelmällä (CLASS-S). Tunnetuen osa-alueina tarkastellaan opettajan sensitiivisyyttä, myönteistä ilmapiiriä, oppilaiden näkökulmien huomioimista sekä oppilaiden kiinnittymistä. Oppitunneista 20 % (60 h) on video-observoitu Helsingin yliopiston tutkijoiden toimesta KEHU-toimintamallissa kehitetyllä opettajan nonverbaalin välittömyyden (NVI) tarkasteluun kehitetyllä observointimallilla, jonka taustalla ovat lukuisat kansainväliset tutkimukset sekä niitä varten kehitetyt tarkastelumallit. Nonverbaalin välittömyyden observoinnin osa-alueita ovat etäisyysviestintä, tarkoituksenmukainen liikkuminen tilassa, katsekontakti, kehon asennot, suuntautuminen ja rentous sekä eleet, kasvojen ilmeet, hymyt ja pään eleet sekä äänenkäyttö. Alustavat tutkimustulokset antavat viitteitä nonverbaalin välittömyyden ja eri tunnetuen osa-alueiden välisistä yhteyksistä. Erityisen vahvasti nonverbaalin välittömyyden osa-alueista tunnetukeen näyttäisi olevan yhteydessä opettajan etäisyys oppilaisiin sekä tarkoituksenmukainen liikkuminen tilassa, joilla hän rakentaa sekä psykologista läheisyyttä että etäisyyttä. Myös katsekontakti ja äänenkäyttö korreloivat vahvasti opettajan antamaan tunnetukeen.

Vuorovaikutustaitoja vahvistamalla kohti sosiaalisesti kestävästä opettajankoulutuksesta.

Esittäjät: Anu Kajamies, Turun yliopisto; Anna Leppiniemi, Turun yliopisto; Nea Moilanen, Turun yliopisto; Anne-Elina Salo, Turun ja Jyväskylän yliopistot

Tulevaisuuden opettajilta vaaditaan rohkeutta estää polarisoitumista ja taitoja tukea jokaisen oppilaan osallisuutta. Opettajankoulutuksen on tarjottava riittävät valmiudet toimia ketterästi monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. EduRESCUE- ja TOVE-projekteissa kehitämme sosiaalisesti kestävästä opettajankoulutusta tutkimalla opettajaopiskelijoiden minäpystyvyyttä sekä sitä vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä inklusiivisissa opetusympäristöissä. Tässä esityksessä keskitymme Turun yliopiston luokanopettajaopiskelijoille (N = 76) suunnatun, väittämiä ja avoimia kysymyksiä sisältäneen, kyselyn tuloksiin. Tulosten mukaan opiskelijoiden minäpystyvyys oli matalinta moniammatillisen ja huoltajien parissa tehtävän yhteistyön ulottuvuudella, mutta kehittyi opintojen myötä. Työyhteisö nousi opiskelijoiden kuvauksissa esiin sekä minäpystyvyyttä voimakkaasti vahvistavana että heikentävänä tekijänä. Sujuva vuorovaikutus ja kannustus työyhteisössä vahvistivat minäpystyvyyttä, kuten eräs opiskelija kuvaa: ”Voin rohkeasti tukeutua muihin ammattilaisiin ja keskustella heidän kanssaan kaikista asioista.” Sen sijaan haasteet työyhteisön vuorovaikutuksessa, esimerkiksi vähäinen luottamus ja tuen puute heikensivät minäpystyvyyttä, kuten erään opiskelijan kuvaus havainnollistaa: ”Jos ei saa tukea muilta kollegoilta eikä tunne moniammatillisen yhteistyön koukeroita.” Opiskelijan luottamus omaan osaamiseensa vahvistui, ja epäluottamus heikensi, koettua minäpystyvyyttä. Minäpystyvyyttä heikensivät myös haastavat vuorovaikutustilanteet oppilaiden ja huoltajien kanssa sekä riittämättömät resurssit. Seuraavat opiskelijoiden kuvaukset korostavat haasteita suhteessa oppilaisiin: ”Oppilaat, joihin ei saa kontaktia, joilla ei ole halua osallistua” ja huoltajiin: ”Tämänhetkiselä koulutuksella en koe omaavani tarpeellisia valmiuksia huoltajien kohtaamiseen.” Tulokset alleviivaavat, että sosiaalisesti kestävästä opettajankoulutuksen keskiöön tulee rakentaa jatkumoa, joissa opiskelijat voivat syventää vuorovaikutusosaamistaan suhteessa oppilaisiin ja huoltajiin sekä moniammatillisesti. Koulutuksessa tulee olla tilaa keskusteluille, joissa reflektoidaan vuorovaikutuskokemuksia tutkimusperustaisesti. Esityksessä tarkastellaan opettajankoulutuksen kehittämisen askelmerkkejä osallistavamman kouluyhteisön rakentamiseksi. Sosiaalinen kestävyys edellyttää yksittäisiä opettajia leveämpiä harteita: oppimista ja hyvinvointia tukevat koulu- ja kotiyhteisöt ovat avainasemassa. Opettajankoulutuksen tutkimusta tarvitaan yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa pyrittäessä edistämään systeemisten resurssihaasteiden ratkaisemista.

MONILUKUTAIDON OPPIMINEN JA OPETTAMINEN

Sukupuolen ja vanhemman koulutuksen merkitykset lukutaidon kehityksessä.

Esittäjät: Mari Manu, Jyväskylän yliopisto; Minna Torppa, Jyväskylän yliopisto; Kati Vasalampi, Jyväskylän yliopisto; Marja-Kristiina Lerkkanen, Jyväskylän yliopisto; Anna-Maija Poikkeus, Jyväskylän yliopisto; Pekka Niemi, Turun yliopisto

Tutkimukset ovat osoittaneet, että nuoruusiässä tytöillä on parempi lukutaito kuin pojilla. Nuorempien lasten kohdalla tutkimustulokset kuitenkin vaihtelevat. Tässä pitkittäistutkimuksessa tarkastelimme suomalaislasten lukutaidon kehitystä esiopetusiästä täysi-ikäisyyteen saakka selvittääksemme sekä sukupuolieron alkamisen ajankohdan että ne lukemisen osataidot, joissa eroja ilmenee. Lisäksi tarkastelimme vanhempien koulutuksen sekä lapsen lukutaidon välistä yhteyttä. Tulokset osoittivat tyttöjen menestyvän poikia paremmin lähes kaikissa lukemiseen liittyvissä taidoissa esikouluiän varhaisista taidoista alkaen. Lukusujuvuudessa sukupuoliero kasvoi tasaisesti koko peruskoulun ajan ollen edelleen nähtävissä 18-vuotiailla. Luetun ymmärtämisessä sukupuoliero oli pienempi, mutta kasvoi peruskoulun aikana. Vanhempien koulutus oli yhteydessä lasten lukutaitoon, ja korkeasti koulutettujen vanhempien lapset menestyivät parhaiten. Huomionarvoisia yhdysvaikutuksia oli nähtävissä lapsen sukupuolen ja isän koulutuksen välillä: isän matalampi koulutus oli yhteydessä poikien heikompaan menestykseen PISA-testissä, mutta vastaavaa yhteyttä tyttöjen PISA-tulosten ja isän koulutuksen välillä ei ollut. Tulokset osoittavat, että sukupuolierot lukutaidossa ilmenevät varhain ja kasvavat peruskoulun aikana. Lisäksi erityisesti matalasti koulutettujen isien pojat näyttävät olevan vaarassa jäädä muista jälkeen luetun ymmärtämisessä.

Sensiitiivisen kohtaamisen merkitys lukuteatteritunneilla.

Esittäjä: Enni Junttila, Niilo Mäki Instituutti

Niilo Mäki Instituutin interventiotutkimushankkeessa (2018-2023) selvitetään draamakasvatuksellisen lukuteatteritoiminnan vaikuttavuutta lukusujuvuuteen ja -intoon 3.-4.-luokkalaisilla hitailla lukijoilla. Tämä esitys käsittelee alustavia tuloksia tutkimuksen implementaatiovaiheeseen osallistuneiden opettajien näkemyksistä. Implementaatiotutkimus ja teemahaastattelut (n=12) toteutettiin ympäri Suomen lukuvuonna 2020-21. Intervention lukutaitotestit osoittivat lukuteatterin olevan yhtä tehokas lukemisen tuen muoto kuin koulun oma tuki. Lisäksi, muut aikaisemmat tuloksemme näyttävät, että esiintyminen ja rooliin eläytyminen tekivät lukemisesta hauskaa. Runsas lukemisen harjoittelu tapahtui huomaamatta, draaman sivutuotteena. Lukuteatteritoiminta on draamaa, jossa merkittävässä asemassa on opettajan ja ryhmän vuorovaikutussuhteet. Tässä esityksessä keskiössä onkin opettajan toiminta lukuteatteritunneilla. Opettajat näkivät lukuteatteritoiminnassa runsaasti ilon aiheita ja hyötyjä lukutaidon suhteen. Lukuteatteri tukee myös osa-alueilla, jotka usein liitetään draamakasvatukseen; siinä nähtiin myönteisiä vaikutuksia mm. ryhmätyötaitoihin, itsetuntoon, käsitykseen itsestä, minäpystyvyyteen, toiminnanohjaukseen ja taiteelliseen ajatteluun. Nämä vaikutusalueet ovat keskeisessä asemassa polarisaation vähentämiseen luokkahuonekontekstissa. Nähdyksi tuleminen, positiivinen kohtaaminen ja tunnetaidot lukuharjoittelun ohella kasvattavat oppilaita omiksi itsekseen sekä yhteisön jäseniksi. Draamallisen lukuharjoittelun kohdalla tarvitaan erityistä sensitiivisyyttä ja kohtaamista, jotta lukuharjoittelusta syntyy turvallinen, mielekäs ja innostava kokemus. Lukuteatteri itsessään tuskin on niin taianomainen menetelmä, että kaikkien lukutaito kehittyy ja lukuahdistus vähenee. Millainen opettajan ja oppilaan välinen kohtaaminen teki lukuteatterista sellaista, että oppilaiden oli helppoa ja mukavaa osallistua usein ahdistavanakin pidettyyn ääneen lukemisen harjoitteluun? Tutkimuksemme mukaan opettajan herkkyydellä olla kuulolla sekä yksilöä että ryhmän tarpeita kohtaan on draamatyöskentelyssä erityisen paljon merkitystä. Ammattitaitoinen opettaja pystyy vetämään läpi tutkimuksessa valmistetun lukuteatteriohjelman, mutta erityisen hyvin työskentely onnistuu ja kantaa hedelmää, kun opettajalla on herkkyyttä kuulla oppilaiden tarpeita ja valmiuksia mukauttaa toimintaa tämän mukaan.

Kohti reflektiivisiä medialukutaitoja kuvataideperustaisesti.

Esittäjä: Marjo Pernu, Lapin yliopisto

Tarkastelen väitöstutkimuksessani mediakuvien vastaanottoon liittyviä taideperustaisia menetelmiä. Tavoitteenani on kehittää taideperustaista medialukumallia kuvataiteen opettajankoulutukseen. Medialukutaidon määritelmät viittaavat tyypillisesti responsiivisiin taitoihin analysoida, arvioida ja tulkita mediaesityksiä. Lisäksi määritelmässä viitataan itseilmaisussa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa tarvittaviin produktiivisiin taitoihin. Digitaalinen vallankumous, mediatuotannon ja -vastaanoton demokratisoituminen, polarisaatio sekä mediaympäristön totuudenjälkeiset piirteet vaativat syvää ja kokonaisvaltaista ymmärrystä siitä, miten media esittää maailman, miten esityksiä tuotetaan sekä ennen kaikkea, miten itse reagoimme niihin. Responsiivisten ja produktiivisten taitojen lisäksi medialukutaito vaatii myös reflektiivisiä, metakognitiivisia taitoja. Olen tutkimuksessani kiinnostunut metakognitiivisten taitojen kokemusorientoituneista alueista ja siitä, kuinka tiedostamaton tieto muutetaan tiedostetuksi taideperustaisin menetelmin. Taide toimii työkaluna, joka kääntää katseen itseemme haastaen pohtimaan ja kyseenalaistamaan tietämäämme ja etenkin sitä, minkä luulemme jo tietävämme. Tämän rinnalla taide luo pohjaa itsen ja toisen empaattiselle ymmärtämiselle. Taide pitää yllä ajatusta, ettei yhtä totuutta ole. Relativistisesti taiteen tulkinnoissa ei etsitä oikeita vastauksia, vaan ne – vaihtoehtoiset todellisuudet – kumpuavat tulkitsijan kokemuksista, ajatuksista, uskomuksista ja arvoista. Taide korostaa moninäkökulmaisuuutta, uusien näkökulmien etsimistä ja tutkimista. Samalla taiteen avulla on mahdollista päästä selville niistä – pinttyneistäkin – tavoista, joilla ajattelemme, tunnemme ja annamme asioille arvoa. Kuvat ovat merkittävä osa mediamaailmaa. Siksi visuaaliseen lukutaitoon olisi kiinnitettävä erityistä huomiota medialukutaitoja harjoitellessa. Tässä kuvataiteen oppiaineella on keskeinen rooli. Sen tavoitteisiin kuuluu perinteisesti medialukutaidon produktiiviset ja responsiiviset sisällöt, mutta tämän lisäksi myös reflektiivisiä taitoja voidaan kehittää kuvataideperustaisesti.

Lukupesät monipuolistamassa tekstien tulkinnan ja tuottamisen ympäristöjä.
Esittäjät: Merja Kauppinen, Jyväskylän yliopisto; Juli-Anna Aerila, Turun yliopisto

Tekstuaaliset oppimisympäristöt uudistuvat globaalistumisen ja teknologian kehittymisen (Aerila & Mascia, 2023; Kucirkova & Cremin, 2018) sekä koulutusajattelun uudistumisen myötä. Tämä vaikuttaa lukutaidon – erityisesti monilukutaidon – ja kirjallisuuskasvatuksen pedagogiikkaan. Tekstien tulkinnan sosiaaliset ja elämykselliset ulottuvuudet nähdään keskeisinä niin lukemaan motivoitumisessa kuin jatkuvassa oppimisessa (Aerila & Kauppinen, 2019). Muuttuneista tekstuaalisista oppimisympäristöistä huolimatta lukutaitopedagogiikassa korostuu yhä vahvasti tekstin ymmärtäminen moninaisten ja monipuolisten lukutaitotavoitteiden sekä lukumotivaation kustannuksella (Kucirkova & Cremin, 2018; Kauppinen & Aerila, 2019). Lukumotivaation syntyminen perustuu asenne- ja arvokasvatukselle sekä lukiessa syntyvälle myönteiselle kokemukselle. NordPlus-rahoitteinen Lukupesä (Reading Nest) -hanke on Suomen, Viron ja Latvian yhteinen, lukuympäristöjen kehittämiseen ja laajentamiseen tähtäävä hanke. Suomessa lasten ja nuorten lukemisen tukemiseen on pyritty ©TARU – Tarinoilla lukijaksi -mallin keinoin (Aerila & Kauppinen, 2022). TARU-mallissa lukemista tukevia oppimisympäristöjä rakennetaan tekstitarjontaa lisäämällä, ohjaamalla lukijälähtöisiin tekstivalintoihin ja hakemalla mielekästä yhteisöllistä toimintaa tekstien parissa myös teknologiaa hyödyntämällä. Hankkeessa lukumyönteistä elämäntapaa hahmotetaan 4 eri suunnasta: ©TARU-ilon, -taidon, -kaverin ja perheen keinoin. Näissä korostuvat muun muassa elämyksellinen lukeminen, monipuoliset tekstivalinnat, lukijaidentiteetin kehittäminen, koulun ja kirjaston välinen yhteistyö, virtuaaliset kirjaresurssit, yhteisöllinen työskentely ja vuorovaikutus muiden lukijoiden kanssa. Lukupesä-hankkeen suomalaisissa sovelluksissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opettajat ovat kehittäneet fyysisiä, emotionaalisia, sosiaalisia ja kulttuurisia lukemista tukevia ympäristöjä. Lukuympäristöjen kehittäminen on ollut hankkeessa monipuolista, ja hankkeen ympäristöt keskittyvät kaikkiin lukumyönteisen elämäntavan osa-alueisiin sisältäen mm. erilaisten elämyksellisten, fyysisten lukuympäristöjen rakentamista, yhteisöllisen lukemisen pedagogiikan kehittelyä sekä erilaisia pelillisiä lukuympäristöjä ja taidelähtöisiä ympäristöjä. Esityksessä kuvataan alustavia tutkimustuloksia näistä oppimisympäristöistä, joita analysoimme oppimisympäristöajattelun perusteella.

DIGITAALISUUS OPPIMISESSA

I can dig it! Tulevaisuuden digitaidot -tutkimushanke.

Esittäjät: Katariina Räsänen, Itä-Suomen yliopisto/Rantakylän normaalikoulu; Juuso Pursiainen, Itä-Suomen yliopisto/Rantakylän normaalikoulu

Rantakylän normaalikoulun kahdessa pienryhmässä (N=20) on käynnissä "I Can Dig It!" tulevaisuuden digitaidot -tutkimushanke. Hankkeessa seurataan oppilaiden digitaitojen, yhteistyötaitojen ja minäpystyvyyden edistymistä kolmen sisältökokonaisuuden aikana. Kokonaisuudet pidetään kevään 2023 aikana. Digitaalisten harjoittelujen lisäksi oppilaat vastaavat yhteistyötaito- ja minäpystyvyyden kyselyihin. Sisältökokonaisuudet toteutetaan LEGO: Spike Primen, Micro:bitin ja Minecraftin avulla. Spike Prime kokonaisuudessa oppilaat tutustuivat ohjelmoinnin perusteisiin ja sensoreiden toimintaan. Kokonaisuuden lopussa oppilaat pääsivät suunnittelemaan, rakentamaan ja ohjelmoimaan oman huvipuistolaitteen. Micro:bitillä toteutetussa kokonaisuudessa hyödynnettiin Hummingbird-sarjaa, joka mahdollistaa MAKER-projektien rakentamisen. Sarjaan ja sen käyttöön tutustumisen jälkeen oppilaat suunnittelivat ja rakensivat ansan, joka laukeaa automaattisesti eri sensorien avulla. Minecraft kokonaisuudessa oppilaiden tehtävänä on rakentaa valitsemansa historiallinen rakennus. Jotta tämä onnistuu, oppilaiden on toimittava pienissä ryhmissä ja jaettava erilaisia työtehtäviä ryhmän jäsenille. Hankkeen aikana tehdään normaalikoulun ja yliopiston oppiaineen kanssa kiinteää yhteistyötä. Tutkijoiden yhteistyön avulla kerätyn monipuolisen tutkimusaineiston pohjalta (kyselyaineisto, videomateriaali, laadullinen päiväkirja-aineisto) pyritään kuvaamaan oppilaiden minäpystyvyyden ja yhteistyötaitojen kehittymistä osana digitaalisten oppimista.

Hybridiopetuksen pedagogiikkaa tarkastelemassa kuvataideopettajien koulutuksessa opiskelijoiden kokemusten näkökulmasta.

Esittäjä: Annamari Manninen, Lapin yliopisto

Pandemia-ajasta palautuminen normaaliin opetukseen toi mukanaan etäopetuksen ja luokkaopetuksen yhdistämisen tarpeen kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmassa Lapin yliopistossa. Osa opiskelijoista jatkoi opiskelua terveys- ja perhesyistä etänä ja osa palasi lähiopetukseen. Tätä etä- ja lähiosallistumisen yhdistämistä samassa opetustilanteessa tarkastelimme opiskelijoiden kokemusten näkökulmasta. Tutkimuksemme ja kehittämistyö toteutettiin toimintatutkimuksena kuvataidekasvatuksen eli kuvataiteen aineenopettajien koulutuksessa keväällä 2022 ja 2023 osana opettajankouluttajien digipedagogisia taitoja kehittämään pyrkyntä OpenDigiTaito -hanketta, joka toteutettiin Lapin yliopiston, Oulun yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston yhteistyönä. Erilaisia hybridiopetuksen muotoja kokeiltiin kolmella eri kurssilla yliopistonlehtorin ja projektikoordinaattorin yhteistyössä. Kurssit toivat esiin erilaisia etä- ja lähiopetuksen yhdistämisen haasteita, kun hybridiopetusta toteutettiin teoriapainotteisella kurssilla, työpajatoiminnassa sekä pedagogisella kurssilla. Kurssien päätteeksi keräsimme nimettömänä palautetta kursseille osallistuneilta opiskelijoilta ja aineistona käytimme lisäksi tunneilla käytyjä keskusteluja ja omia muistiin merkittyjä huomioita. Kahden vuoden sykli toimintatutkimuksessa mahdollisti ensimmäisen vuoden huomioiden tuomisen osaksi käytäntöjä toisena vuotena ja opiskelijoiden kokemusten vertailun aineistojen analyysissä. Kokemusten analysoinnin ja reflektoinnin kautta esitämme tuloksena hybridiopetuksen haasteita ja tarpeita. Tutkimukssamme hybridiopetus osoittautui pedagogisesti omanlaisekseen opetustilanteeksi poiketen selkeästi sekä etäopetuksesta että lähiopetuksesta. Tuloksista tiivistämiemme eri opiskelijatyyppeiden kautta voidaan huomioida hybridiopetuksen erityisiä mahdollisuuksia ja vaatimuksia, sekä valmistaa ja tukea opiskelijoita sekä lähi- että etäosallistumismuodoissa tähän oppimisen tapaan. Vaikka tutkimuksemme liittyy taidekasvatuksen ja aineenopettajakoulutuksen kontekstiin, näemme siinä yleisiä piirteitä ja soveltamisen mahdollisuuksia laajemmin korkeakouluopetuksessa, mutta myös toisen asteen koulutuksessa ja aikuiskasvatuksessa.

Videoavusteinen reflektio tukemassa varhaiskasvatuksen opettajan tietoista kykyä huomioida laadukasta vuorovaikutusta - VEO-pilotti.

Esittäjät: Anitta Melasalmi, Turun yliopisto; Tarja-Riitta Hurme, Turun yliopisto; Anne Sorariutta, Turun yliopisto; Minna Körkkö, Oulun yliopisto

Opettajankoulutuksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on ohjata opettajaopiskelijoita kehittämään opetustyössä vaadittavia ammatillisia, praktisia taitoja sekä paneutumaan syvällisesti teoreettiseen ajatteluun. Teoreettinen, tavoitteellinen pedagoginen ajattelu on rutiininomaisen ajattelun vastakohta, opettaja tutkii opetustaan ja sen aikana lasten kanssa vuorovaikutuksessa tapahtuneita ilmiöitä kriittisesti (ks. Kansanen, 2014; Kansanen, 2000). Kyky havaita ja tunnistaa lapsen vuorovaikutussuhteissa rakentuvaa sosiaalista ja tiedollista käytöstä on äärimmäisen tärkeä osa opettajan ammatillista osaamista. Menestyksellinen lapsen ajattelun ja oppimisen näkyväksi tekeminen edellyttää opettajan reflektiivistä toimintaa (Zeichner & Liston, 2014). Huolimatta videoiden laajasta käytöstä opetuksen välineenä, useimmat opettajat eivät käytä niitä järjestelmällisesti opetuksessaan (OECD, 2014) tai oman opetuksensa reflektoinnissa. On myös tutkimusnäyttöä siitä, että koulutus ja työntekijän kyky olla sensitiivisesti ja myönteisesti vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ovat yhteydessä toisiinsa (mm. Burchinal ym., 2002; Fukkink & Tavecchio, 2010; ks. myös Barhart & van Es, 2015). Opettajankoulutuksessa opiskelijoita sekä ohjaavia opettajia, mentoreita tulisi tukea videorefleksion hyödyntämisessä ammatillisen kehittymisen välineenä. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen Rauman kampuksella toteuttavassa varhaiskasvatuksen opettajankouluttajien ja varhaiskasvatuksen kentällä myös ohjaavina opettajina (mentoreina) toimivien ammattilaisten VEO-yhteistyöpilottitutkimuksessa tutkittiin opettajien tietoista kykyä huomioida ja analysoida (teacher noticing) lapsen ja aikuisen vuorovaikutussuhteen laatua, jossa erityistä huomiota kiinnitettiin opetusvuorovaikutuksen laatuun. VEO-pilotissa mentorit kuvasivat omaa opetustilannettaan, jonka jälkeen analysoivat omaa vuorovaikutustaan käyttämällä apua CLASS-viitekehityksen osa-alueita tunnetuksi, toiminnan organisointi ja ohjauksellinen tuki. Mentoreiden esiin nostamien vuorovaikutustilannejäsenysten lisäksi käsiteltiin yliopistonlehtoreiden esiin nostamia vuorovaikutustilanteita hyödyntäen VEO (video enhanced observation) videopalautetyökalua. Ei sisälly abstraktiin - Toivomus JY:n opettajankoulutuspäivien järjestäjille: Toivomme tämän esityksen ja Olli-Pekka Malisen esityksiä peräkkäin, jotta pystymme rakentamaan synergisen kokonaisuuden, jossa pystymme hyödyntämään videoperustaista reflektiota tutkineen Minna Körkön kommenttipuheenvuorot molempien esitysten jälkeen.

Videoperusteinen opetustoiminnan reflektointi erityispedagogiikan opiskelijoiden opetusharjoittelussa – GoReact -työkalun kokeilu

Esittäjät: Olli-Pekka Malinen, Helsingin yliopisto; Martha Elford, Southern Illinois University Edwardsville; Minna Körkkö, Oulun yliopisto

Videoitujen opetustuntien havainnoinnin ja reflektoinnin avulla voidaan opettajankoulutuksessa harjaannuttaa opettajan taitoja, jotka ovat vaikeasti sanoilla ilmaistavia (Tiilikainen ym., 2016). Gaudinin ja Chalièsin (2015) review-tutkimus osoittaa, että tarkoituksenmukaisesti toteutettuna videon tarkastelu on tehokas työkalu opetuskäytänteiden kehittämisessä. Toisaalta videoperusteinen opetuskäytänteiden reflektointi voi herättää vastustusta sekä opetusharjoittelun ohjaajien että opettajaopiskelijoiden taholta (Körkkö, 2020). Toteutimme maaliskuuhun 2023 kokeilun, jossa perusopetuksen harjoittelua suorittaneet erityispedagogiikan opiskelijat refleктоivat videoperusteisesti toimintaansa opetustilanteessa. Kokeilussa käytettiin tarkoitukseen kehitettyä GoReact -työkalua, jota hyödynnetään opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa, sekä Pohjois-Amerikassa että monissa Euroopan maissa. Ennen kokeilua videoinnista ja GoReact -työkalusta tehtiin tietosuoja- ja vaikutustenarviointi yhteistyössä Helsingin yliopiston tietosuojaryhmän kanssa. Kokeilussa opiskelijat kuvasivat opetuksestaan kaksi lyhyehköä videota, jotka he latusivat GoReact -työkaluun. Videoiden pohjalta he tekivät GoReact -alustalla kolme itsenäisesti suoritettavaa tehtävää, jossa he tarkastelivat toimintaansa opetustilanteessa. Reflektiotehtävissä hyödynnettiin Maailmanpankinluokkatilanteen havainnointiin kehittämää TEACH-lomaketta (World Bank, 2022). Kokeilussa TEACH-lomakkeesta poimittiin 12 opettajan havaittavan toiminnan kuvausta, jotka käännettiin englannista suomeksi. Kahdessa kokeilun kolmesta tehtävästä opiskelijat merkitsivät GoReact-työkalun merkitsijöillä videon kohdat, joissa he havaitsivat jonkin toiminnoista toteutuvan. Lähteet Gaudin, C., & Chaliès, S. (2015). Video viewing in teacher education and professional development: A literature review. *Educational research review* 16, 41–67. Körkkö, M. (2020). *Beneath the Surface: Developing video-based reflective practice in the primary school teacher education programme*. [väitöskirja, Lapin yliopisto]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-192-7> Tiilikainen, M., Heikonen, L., Toom, A., & Husu, J. (2016). Videoavusteinen tuki opetusharjoittelun ohjauksessa ja ammatillisessa oppimisessa. *Kasvatus* 47(1), 48–54. World Bank (30.8.2022). *Teach Primary: Helping Countries Track and Improve Teaching Quality*. <https://www.worldbank.org/en/topic/education/brief/teach-helping-countries-track-and-improve-teaching-quality>

OPETTAJAN TYÖ

Tekijänoikeudet opettajan työssä.

Esittäjä: Mikko Löyttyniemi, Kopiosto

Opettaja kohtaa työssään tekijänoikeudet kolmesta näkökulmasta. Opetuksessa hän käyttää muiden tekemiä teoksia, kuten kuvia ja tekstejä. Hänen itse tekemänsä materiaalit saattavat myös saada tekijänoikeussuojaa. Myös tekijänoikeustaitojen opettaminen on opetuksen tavoitteistossa oppiasteesta riippumatta. Mistä opettaja saa materiaalia ja sisältöä tekijänoikeustaitojen opettamiseen? Mitä materiaaleja opettaja voi kopiointiluvan ja muiden käyttöluvien avulla omassa opetuksessaan hyödyntää ja kuinka paljon? Kopiointiluvan ehdot ovat muuttuneet vuoden 2023 alusta. Tekijänoikeusasiat ovat ajankohtaisia myös huhtikuun alussa voimaan tulleen tekijänoikeuslain osittaisuudistuksen takia. Netissä olevien videoiden näyttäminen opetuksessa opetuksen havainnollistamiseksi on nyt luvallista.

Tulevaisuuden opettajaminät – siirtymä opiskelijasta työelämään.

Esittäjät: Sini Onkalo, Jyväskylän yliopisto

Esityksessä kuvataan tutkimusta, jonka tavoitteena on rakentaa ymmärrystä opettajaidentiteetin muodostumisesta kriittisessä siirtymävaiheessa opiskelijasta luokanopettajaksi. Tarkoituksena on selvittää, millaisia odotuksia, oletuksia, toiveita ja pelkoja opettajaopiskelijoilla on tulevaisuudesta opettajana sekä millaisena he kokevat oman osaamisensa opintojensa loppuvaiheessa. Tutkimus tarkastelee, miten tulevaisuusorientoituneet ajatukset itsestä opettajana vaikuttavat opettajaidentiteetin muodostumiseen, hyvinvointiin ja työhön kiinnittymiseen. Tutkimusta varten on haastateltu 16 maisterivaiheen luokanopettajaopiskelijaa ja kerätty heiltä viimeisen opetusharjoittelun yhteydessä kirjoitetut reflektiiviset kirjoitelmat, joissa he pohtivat oman asiantuntijuutensa kehittymistä harjoittelussa koetun pohjalta. Aineisto analysoitiin käyttäen teoriaohjaavaa temaattista analyysiä. Alustavat tulokset osoittavat, että osalla opiskelijoista tulevaisuuden opettajaminä näyttäytyy eheämpänä ja toisilla pirstaleisempana. Osallistujat ilmaisivat erilaisia tulevaisuuden kuvia, joita kohti tai joista pois päin he haluavat pyrkiä. Oppilaiden aito kohtaaminen, lämmin vuorovaikutus ja läheiset suhteet oppilaisiin korostuivat monen osallistujan vastauksissa toivotun opettajaminän yhteydessä. Harkinnat alalta lähtemisestä korostuivat tapauksissa, joissa luokanopettajan työn painottumista vuorovaikutukseen ja kasvatukseen ei koettu omana. Työn arvopohja ja merkityksellisyyden tunne korostuivat myös osallistujien ilmaisuissa. Osallistujat ilmaisivat haluavansa huolehtia omasta työhyvinvoinnista ja välttää uupumusta opettajan työssä. Osa tunnisti itsellään ajatus- tai käytösmalleja, jotka voivat työelämässä johtaa uupumukseen. Osallistujat pyrkivät tietoisesti välttämään uupumusta ja toivovat myös saavansa tähän tavoitteeseensa tukea tulevalta työyhteisöltä. Alustavia tuloksia tarkastellaan opettajankoulutuksen ja työelämän kehittämisen näkökulmasta. Positiivisen tulevaisuusorientaation voidaan nähdä olevan yhteydessä myöhempään työhön kiinnittymiseen ja tästä syystä on tärkeää tietää millaisia ovat ne tulevaisuuden opettajaminät, joita luokanopettajakoulutus tällä hetkellä tuottaa. Tulosten perusteella on tärkeää tukea opettajaopiskelijoiden identiteettityötä ja toimijuutta opintojen aikana sekä tarjota induktiovaiheen tukea työelämään.

Ensimmäisen vuoden opettajaopiskelijoiden oppimisprofiilit ja niiden suhde opintomenestykseen.

Esittäjät: Henna Vilppu, Turun yliopisto; Eero Laakkonen, Turun yliopisto; Anu Laine, Helsingin yliopisto; Marko Lähteenmäki, Turun yliopisto; Riitta-Leena Metsäpelto, Jyväskylän yliopisto; Mirjamaija Mikkilä-Erdmann, Turun yliopisto; Anu Warinowski, Turun yliopisto

Opettajaksi kouluttautuminen ja opettajan ammatissa toimiminen vaativat jatkuvaa oppimista ja oman asiantuntijuuden kehittämistä, jota tukevat asianmukaiset oppimisstrategiat ja usko omaan kykyihinkin oppia haastaviakin asioita. Niinpä onkin tärkeää, että jo opettajankoulutuksessa olevilla opiskelijoilla nämä taidot ovat riittävällä tasolla. Tässä tutkimuksessa selvitettiin neljän yliopiston ensimmäisen vuoden opettajaopiskelijoiden (N = 538) oppimisprofiileja prosessointi- ja säätelystrategioiden sekä akateemisten minäpystyvyyssuskomusten suhteen. Lisäksi tarkasteltiin oppimisprofiilien yhteyksiä opiskelijoiden ikään, aikaisempaan opintomenestykseen (yo-koe, VAKAVA) sekä menestykseen ensimmäisen vuoden opinnoissa. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella sekä hyödyntämällä yliopistojen opintorekisteritietoja. Analyysitavaksi valittiin latentti profiilianalyysi, jonka avulla opiskelijoiden joukosta etsittiin keskenään samankaltaisten opiskelijoiden ryhmiä mitattujen ominaisuuksien suhteen. Analyysin tuloksena opiskelijoiden joukosta erotettiin kolme profiilia: oppimisen säätelyssään ja minäpystyvyydessä heikot opiskelijat (37.5%), keskitason strategistit (33.1%) sekä itsesäätävät syväoppijat, joilla oli korkea akateeminen minäpystyvyys (29.4%). Ensimmäiseen profiiliin kuuluvat opiskelijat suoriutuivat ensimmäisen vuoden opinnoista heikoimmin, kun taas viimeiseen profiiliin kuuluvat olivat menestyneet parhaiten VAKAVA-kokeessa. Korkeampi ikä ennusti kuulumista viimeiseen profiiliin. Huolimatta vaativasta ja valikoivasta pääsykoe-prosessista opintoihin päätyy oppimisstrategioiltaan hyvin erilaisia opiskelijoita, joista osa saattaa tarvita tukea oppimisessaan. Tutkimuksen tulokset lisäävät tietämystämme alkuvaiheen opiskelijoiden oppimisprofiileista, ja antavat siten tärkeää tietoa opettajankouluttajille mm. opetussuunnitelmatyön tueksi. Jatkossa on kiinnostavaa seurata, kuinka pysyviä alkuvaiheen profiilit ovat ja miten opiskelijoiden oppimisstrategiat ja akateemiset minäpystyvyyssuskomukset kehittyvät koulutuksen aikana. Tutkimus on osa KOPTUKE Baseline-hanketta sekä Jyväskylän ja Turun yliopistojen SITE-hanketta, jossa seurataan opettajankoulutusta ja osaamisen kehittymisen jatkumoa opiskelijavalinnasta työelämään.

Opiskelijasta opettajaksi – Puheen ja äänenkäytön muutokset oppimis- ja opetustilanteiden välillä.

Esittäjät: Kati Järvinen, Jyväskylän yliopisto; Anna-Leena Kähkönen, Jyväskylän yliopisto; Pasi Nieminen, Jyväskylän yliopisto; Terhi Mäntylä, Jyväskylän yliopisto

Ääni on opettajan pedagoginen työkalu, jonka huoltamiseen opettajaopiskelijat tarvitsevat riittävät valmiudet. Opettajan työ sisältää paljon erilaisia äänen kuormitustekijöitä, jotka voivat altistaa ääniongelmiin ja -häiriöiden syntymiseen. Ääniongelmiin seuraukset voivat olla taloudellisia ja henkilökohtaisia. Selviytyäkseen ammatillisen äänen luomista haasteista opettajaopiskelijat tarvitsevat äänenkäytön ja -huollon opetusta. Äänikoulutuksella voidaan ohjata taloudelliseen äänentuottoon ja siten ehkäistä ääniongelmiä ja -häiriöitä. Tavoitteina on myös lisätä opettajan ammattitaitoa ja tehostaa viestien välittämistä. Tällä hetkellä vain harvassa yliopistossa äänikoulutus kuuluu pakollisena opetussuunnitelmaan. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, muuttuuko opettajaopiskelijoiden puhe ja äänenkäyttö roolin muuttuessa opiskelijasta opettajaksi, ja lisäävätkö muutokset opiskelijoiden äänen kuormitusta. Yhdeksän terveäänistä fysiikan aineenopettajaopiskelijaa osallistui kolmelle kollaboratiiviselle oppimiskerralle sekä yhdelle opetuskerralle. Opiskelijoiden ääni taltioitiin, ja ääninäytteet analysoitiin akustisesti. Tutkittavia parametrejä olivat perustaaajuus, voimakkuus, äänenlaatu sekä puhenoisuus ja taukojen osuus puheessa. Tulosten perusteella opiskelijoiden ääni muuttui korkeuden ja voimakkuuden suhteen epäedulliseen suuntaan opetustilanteessa, vaikka ulkoiset olosuhteet olivat oppimis- ja opetustilanteissa samanlaiset. Puhekorkeuden ja -voimakkuuden nousu voivat lisätä riskiä äänen ylikuormittumiseen ja sitä kautta lisätä riskiä erilaisten äänioireiden ja -ongelmien syntymiselle. Lisäksi opiskelijoiden äänessä oli havaittavissa runsaasti narinaa. Pidemmät puheenvuorot sekä puhenoisuuden hidastuminen ja taukojen osuuden lisääntyminen opetuspuheessa voivat indikoida puheen muuttumista auktoritatiivisemmaksi opetustilanteessa. Pidemmät puheenvuorot voivat myös vaikuttaa äänensäoloajan lisääntymiseen, joka voi osaltaan lisätä äänen kuormitusta. Äänenkäytön koulutus tulisi sisällyttää opettajakoulutukseen, jotta tulevat opettajat saavat työkaluja opettajan työn aiheuttamista äänellisistä vaatimuksista selviämiseen sekä osaavat käyttää omaa ääntään ilmaisullisesti ja opetuksellisesti tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi äänenkäytön opetus antaa opiskelijoille valmiudet tunnistaa oman äänensä äänenlaatua, jolla voi olla vaikutusta myös oppimistuloksiin.

PAPERISESSIO II - ABSTRAKTIT

OPETTAJAKOULUTUKSEN KEHITTÄMISEN TUTKIMUS

**Documentary method as a way to investigate motives to become a teacher student.
Esittäjät: Heidi Krzywacki, Helsingin yliopisto; Jan Böhm, University of Education
Upper Austria; Eeva Kaisa Hyry-Beihammer, University of Education Upper Austria;
Katriina Maaranen, Helsingin yliopisto; Katariina Stenberg, Helsingin yliopisto**

This study is part of a longitudinal project 'Becoming a teacher' (BAT 2017-->) that follows the development process of teacher students in their initial teacher education in Austria and Finland. The cases comprise of annual follow-up interviews augmented by writings produced during the studies. The focus of this study is twofold: to investigate motives and background as socially constructed reality and to discuss potential that documentary method serves us as educational researchers. In the presentation, we show in what ways we have applied documentary method (Nohl 2010; Bohnsack 2010) for investigating motives to become and be a teacher student. The analysis process started with finding paramount topics of expressions and summarizing the expressions individually (immanent meaning WHAT is said?). We continued with reflective analysis that is the core of documentary method and formulated reflective interpretation separately on the cases. Each case was analysed by both a researcher representing the country in question (insider) and another country (outsider). The main idea was to reveal and elaborate on implicit meanings 'to reconstruct the meaning that underlies and is implied with these utterances' (Nohl, 2010). Especially, cross-cultural and context specific notions emerged in the analysis when building up understanding of constructed social reality and meanings against given context and culture (documentary meaning; HOW are things said?). The insider-outsider setting forces us to look at each other's own cultural practices with new (alienated) eyes and even helps us to reflect on one's own premises in a new way.

Opettajankoulutuksen tutkimusperustainen kehittäminen yliopistoyhteistyönä.
Esittäjät: Mirjamaija Mikkilä-Erdmann, Turun yliopisto; Anu Warinowski, Turun yliopisto

Opettajankoulutukseen kohdistuu eri suunnista monia toiveita ja paineita. Viimeaikaiset globaalit ja kansalliset haasteet asettavat opettajankoulutukselle entisestään lisävaatimuksia. Globaaleista haasteista suurimpia ovat ilmastokriisi, turvallisuustilanteen sekä globalisaation vaikutukset. Kansallisia haasteita ovat mm. polarisaatio- ja eriytymiskehitys, osaamisen haasteet, ikäluokkien pieneneminen, työelämän muutokset ja jatkuva oppiminen. Opettajankoulutukseen ja sen laatuun kohdistuu tällä hetkellä erityisiä paineita. Suomalainen koulutusjärjestelmä on kansainvälisessä tarkastelussa ollut lippulaivamme ja sen rakentajana suomalaista opettajankoulutusta on arvostettu kansainvälisesti. Suomalaisen opettajankoulutuksen laatua on pidetty korkeana. Suomalaisen koulutusjärjestelmän ja opettajankoulutuksen laadusta on tuotu viime aikoina esiin myös kriittisiä näkökulmia (ks. esim. Thrupp, Seppänen, Kauko & Kosunen 2023). Opettajankoulutusta on Suomessa tutkittu jonkin verran, mutta aineistot ovat usein pieniä ja koskevat yksittäistä tutkinto-ohjelmaa (ks. Koski, Metsäpelto, Kyllönen & Poikkeus submitted). Kattavaa tutkimustietoa ja siten kokonaiskäsitystä suomalaisen opettajankoulutuksen laadusta ei tällä hetkellä ole. Kahdeksan yliopiston yhteistyönä käynnistyneen Opettajankoulutuksen tietovaranto (FinTED) -hankkeen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa opettajankoulutuksen tutkimusperustaista kehittämistä. Tutkimusperustaisessa kehittämisessä yhdistyvät yliopistojen perustehtävät, tutkimus ja koulutus. Lisäksi se liittyy vahvasti opettajankoulutuksen yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen ja vaikuttavuuteen eli YVV-toimintaan. FinTED-hankkeessa tutkimusperustaisuuden vahvistamisen lisäksi keskeisenä näkökulmana on yhteistyö. Tietovarannon rakentamistyötä tehdään yhdessä kahdeksan yliopiston kesken. Yhteistyöverkostotoiminnan vahvistaminen opettajankoulutuksessa on hankkeen keskeinen tavoite. Yhteistyön lisäksi hanke perustuu yliopistojen toimijuuteen ja autonomiaan. Tietoja ei kerätä ulkopuolisten tahojen aloitteesta tai niitä varten, vaan yliopistojen oman toiminnan tutkimusperustaisen kehittämisen mahdollistamiseksi. Tavoitteena tietovarannolla on käynnistysvaiheen jälkeen laajentua kattamaan koko suomalainen opettajankoulutus mukaan lukien ammatillinen opettajankoulutus. Hankkeella halutaan olla vaikuttamassa suomalaisen opettajankoulutuksen laadun kehittämiseen ja sen kautta suomalaisen koulutusjärjestelmän laatuun. Suomalainen opettajankoulutus tekee tulevaisuuden – ei vain Suomen rajojen sisäpuolella vaan vaikuttaen myös globaalisti.

Katsaus opettajankoulutuksen tutkimukseen – opettajaopiskelijat keskiössä
Esittäjät: Jenni Koski, Jyväskylän yliopisto; Riitta-Leena Metsäpelto, Jyväskylän yliopisto; Anna-Maija Poikkeus, Jyväskylän yliopisto

Esitys pohjaa tuoreeseen kartoittavaan katsaustutkimukseen (scoping review), jonka tavoitteena oli rakentaa ymmärrystä suomalaisen opettajankoulutuksen tutkimuksen nykytilasta. Katsaus kohdistui vertaisarvioituihin empiirisiin tutkimuksiin, joiden kohdejoukkona olivat suomalaisten yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajaopiskelijat. Tarkoituksena oli tuottaa yleiskuva julkaisusta tutkimuksesta kymmenen vuoden ajalta (2011–2021). Huomion kohteena olivat julkaisujen määrät, käytetyt menetelmät sekä sisällölliset teemat, joista jälkimmäiset luokiteltiin hyödyntäen Moniulotteista opettajan osaamisen prosessimallia. Katsauksen aineisto, 259 artikkelia, osoitti opettajaopiskelijoihin kohdistuvan tutkimuksen lähes nelinkertaistuneen 10 vuoden aikana. Opettajaopiskelijoiden tutkimukset olivat pääasiassa laadullisiin tutkimusaineistoihin perustuvia ja laadullisin tutkimusmenetelmin analysoituja poikittaistutkimuksia, jotka hyödynsivät suhteellisen pieniä osallistujamääriä. Tutkimusten osallistajat olivat pääasiassa luokan- ja aineenopettajaopiskelijoita. Sisällöiltään tutkimukset edustivat laajasti eri teemoja. Tyypillisimmin tutkimukset käsittelivät opettajaopiskelijoiden ammatillista kehitystä tai ammatillisia uskomuksia, arvoja tai etiikkaa. Tulokset viittaavat tarpeeseen lisätä metodologista moninaisuutta opettajaopiskelijoiden oppimisen ja kehityksen ymmärtämiseksi. Tuloksia voidaan tarkastella tiedon tuottamisen kannalta opettajankoulutuksen tutkimuksessa ja hyödyntää opettajien koulutuksien tutkimus- ja kehittämistarpeiden tunnistamiseen ja ennakoimiseen.

**Katse opiskelijavalintoihin! Valintamenetelmien toimivuus opettajankoulutuksessa .
Esittäjät: Riitta-Leena Metsäpelto, Jyväskylän yliopisto; Mirjamaija Mikkilä-Erdmann,
Turun yliopisto**

Esityksessä kerromme tuoreita tutkimustuloksia, jotka liittyvät opettajankoulutuksen kaksivaiheiseen opiskelijavalintakokeeseen. Kasvatusala on useiden opettajankoulutusten osalta korkean vetovoiman ala, jossa hakijoiden määrä on pysynyt korkeana ajoittaisista notkahduksista huolimatta. Korkeakoulutuksen opiskelijavalinnoissa, myös opettajankoulutuksessa, on 2020 vuodesta lähtien toteutettu poikkeuksellisen mittavia uudistuksia. Kaksivaiheisen valinnan ensimmäistä vaihetta uudistettiin vahvistamalla ylioppilastutkinnon arvosanojen merkitystä opiskelijavalinnassa ja siirtymällä VAKAVA-kokeen osalta aineistokokeeseen, joka perustuu koetilanteessa jaettavaan materiaaliin. Samaan aikaan toteutettiin rinnakkainen uudistus, joka kohdistui valintamenettelyn toiseen vaiheeseen, soveltuvuuskokeeseen. Vuonna 2016 Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama Opettajankoulutusfoorumi linjasi kehittämissuunnitelmassaan opiskelijavalinnan yhtenäisen ja tutkimusperustaisen kehittämisen yhdeksi opettajankoulutuksen kehittämiskohteista. Seuraavana vuonna Opettajankoulutusfoorumi myönsi rahoituksen Opettajankoulutuksen valinnat – ennakoivaa tulevaisuustyötä (OVET) -kärkihankkeelle, jonka myötä yliopistojen opettajankoulutusyksiköt sitoutuivat kehittämään soveltuvuuskoetta tutkimusperustaisemmaksi ja toteuttamaan yhtenäiseen soveltuvuuskokeeseen perustuvan yhteisvalinnan vuodesta 2020 alkaen. Yhdellä soveltuvuuskokeella on uudistuksen jälkeen ollut mahdollista hakea usean yliopiston opettajankoulutusohjelmiin ja useaan opettajankoulutusohjelmaan yhden yliopiston sisällä. Opettajankoulutuksen opiskelijavalinnat ovat yhtenä tutkimuskohteena ”Opettajankoulutus ja osaamisen kehittymisen jatkumo opiskelijavalinnasta työelämään” (SITE) -hankkeessa, joka on Suomen Akatemian rahoittama Jyväskylän ja Turun yliopistojen konsortiohanke. Tässä esityksessä esitellään tuoretta tutkimustietoa koskien VAKAVA-koetta ja soveltuvuuskoetta sekä niiden kytköksiä ylioppilastodistuksen arvosanoihin. Kerromme esimerkiksi millaisia tiedonkäsittelyn taitoja hyvä menestys koetilanteessa jaettavaan aineistoon perustuvassa uudistuneessa VAKAVA-kokeessa edellyttää. Kuvaamme myös soveltuvuuskokeessa käytetyn Multiple Mini Interview-haastattelumenetelmän luotettavuutta ja toimivuutta: missä määrin soveltuvuuskokeen pistemäärät heijastavat hakijoiden välisiä todellisia eroja soveltuvuudessa ja millaisia kokemuksia hakijoilla ja arvioijilla on menetelmästä. Tutkimustulosten perusteella pohditaan, miten opiskelijavalintamenetelmiä voitaisiin jatkossa kehittää.

OPPIMINEN JA OPETTAJAN TYÖ ERILAISISSA OPPIMISYMPÄRISTÖISSÄ.

Opettajan työn muuttuneet maisemat – kasvokkaisista keskusteluista digitaalisiin kohtaamisiin

Esittäjä: Minna Körkkö, Oulun yliopisto

Esityksessä tarkastellaan opettajien kokemuksia Wilmasta, digitaalisesta tietojärjestelmästä, jonka tarkoituksena on mahdollistaa koulun ja vanhempien välinen kommunikointi. Huolimatta tästä hyvästä tarkoituksesta, Wilma myös haastaa opettajia sekä sitä tietoa, joka perinteisesti opettajilla on ajateltu olevan: opettajat ovat asiantuntijoita luokkahuoneissaan ja koulussaan. Wilman myötä myös vanhemmille avautuu mahdollisuus olla osana lapsensa koulunkäynnissä entistä enemmän. Suomen Akatemian rahoittamassa RELA-hankkeessa kuuntelimme opettajien kertomuksia siitä, millaista heidän työnsä tänään on. Kertomuksissa korostui huoli vanhempien negatiivisista Wilma-viesteistä, joita opettajat lukivat myös työajan ja -paikan ulkopuolella. Kertomuksissa opettajat kuvasivat, kuinka he joutuivat uudella tavalla miettimään ajallisia ja tilallisia rajoja työlleen. Kuvaamme, miten opettajan työn muuttuneen maiseman myötä opettajat määrittelevät itseään uudelleen suhteessa vanhempiin. Esitämme, että opettajan työn muutos on otettava huomioon entistä paremmin myös opettajankoulutuksessa. Esitys pohjautuu artikkelikäsikirjoitukseen (Lutovac, Keränen, Körkkö, Uitto & Clandinin, 2023).

Aktivoivaa ja kestäväää LUMA-oppimista Prahassa

Esittäjät: Anssi Lindell, Jyväskylän yliopisto; Jan Lundell, Jyväskylän yliopisto

Erasmus plus -ohjelman rahoittamalla monimuotoliikkuvuuden BIP-kursseilla (Blended Intensive Programme) yhdistyy fyysinen ja virtuaalinen kansainvälinen yhteisoppiminen. Jyväskylän yliopiston Opettajankoulutuslaitoksen ja kemian laitoksen opettajaopiskelijat ja opettajat osallistuivat Kaarlen yliopiston organisoimalle kurssille Prahassa, jossa kolmantena osallistujana oli Mariborin yliopisto Sloveniasta. Kurssilaiset opiskelevat eri aineiden opettajiksi; tšekit kemian, slovenialaiset teknologiakasvatuksen ja suomalaiset fysiikan, kemian ja luokanopettajiksi. Yhdessä he toimivat koko intensiiviviikon kansainvälisissä ja monialaisissa STEM (science, technology, engineering and mathematics; suom. LUMA(TE)-aineet) -projektiryhmissä. Kurssi keskittyi luonnontieteiden ja teknologian opiskelijoita aktivoivien menetelmien ja strategioiden omakohtaiseen oppimiseen projekti- ja ryhmätöiden avulla. Työskentelyn lähtökohtana oli moderni 21. vuosisadan osaaminen kestävän kehityksen kontekstissa. Kurssilla oli 38 opiskelijaa ja kaksi opettajaa jokaisesta kolmesta osallistuvasta yliopistosta. Kurssi aloitettiin opiskelijoita ryhmäyttävällä ja kurssista tiedottavalla Zoom-etäkokouksella. Osana projektejaan opiskelijat tutustuivat opetusvinkkeihin ja -kokeiluihin samaan aikaan järjestetyssä Projektioppimisen ja aktiivisten menetelmien konferenssissa (PBE2022). Projektituotoksena opiskelijaryhmät tuottivat oppimateriaaleja ja testasivat prototyyppisiä heitä kiinnostaviin ja askarruttaviin kestävän kehityksen YK:n Agenda 2030 teemoihin. Intensiiviviikko huipentui seminaariin, jossa ryhmät esittelivät, kokeilivat ja keskustelivat tuottamistaan materiaaleista ja aktiviteeteista kaikkien kurssilaisten kesken. Jälkitehtäväksi pienryhmät saivat tuottaa kolmen minuutin mainosvideon, jolla markkinoida suunnittelemaansa opetusinterventiota OPS-perustaiseen opetukseen muille opettajille. Nämä videot esiteltiin jälkitapaamisessa Zoom -ympäristössä. Lopuksi opiskelijat tekivät arvion tuottamastaan oppimateriaalista ja työskentelystään kurssin aikana. Esityksessä keskustelemme havainnoistamme kurssin aikana ja saadusta kurssipalautteesta. Oman alkuhaasteensa toi runsas kielivalikoima, joka lopuksi kääntyi opiksi kommunikoinnista ja yhteistyöstä. Monialainen ja luova ongelmanratkaisu näkyi sekä projektien sisällöissä että niiden tuottamisessa. Intensiivikurssi tarjosi myös mahdollisuuksia opiskelijoiden sosiaaliseen kanssakäymiseen, joka tuki toisiinsa tutustumista ja yhteisöllisyyttä. Opiskelijoiden innostuneesta palautteesta rohkaistuneena suunnittelemme uutta vastaavaa BIP-kurssia syksyille 2023.

Posthuman art education and resistance of polarization

Esittäjät: Mikko Snellman, Turun yliopisto; Sara Sintonen, Turun yliopisto

What can art education give to pedagogical environment in order to resist polarization at schools and in teacher education? Our research project explores the ways how to overcome binary thinking and fixed ideologies as well as fixed identities in the form of a “survival guide”. We have been working with and through a contemporary art piece called Survival Guide for an apocalyptic child by Nastja Säde Rönkkö. We asked the primary teacher students about the theme of apocalypse and survival with a questionnaire but also with workshop plans, fairytales and artistic tasks with different mediums (like clay and installations). In posthuman thinking binaries are transformed into intra-actions, which means constant entanglement with the world in all its humans, non-humans, more-than-humans i. e. the animal, the vegetal, earthy and planetary forces that surround us. Art is an intensive practice that aims at creating new ways of thinking, sensing, being and perceiving the world. It is also cosmic in the sense that it carries us to the limits of what our embodied selves can do or endure. (Braidotti 2013, 107) That’s why Posthuman thinking resists polarization and understands many binaries – such as mind--materia, subject--object, nature--culture, adult--child restrictive. We must re-think human being and take him/her/it off the pedestal and rise the non-humans and other-than-humans to the same ecology. In art human can become-other within intensive practice that produces singular liveliness.

Opettajien digipedagogisen osaamisen kehittäminen - myönteistä digitaalista kehitystä tukemassa.

Esittäjät: Lotta Aavikko, Jyväskylän yliopisto; Emilia Ahlström, Jyväskylän yliopisto; Piia Näykki, Jyväskylän yliopisto; Anna-Reetta Aalto, Turun yliopisto; Sanna Rantanen, Turun yliopisto; Marjaana Veermans, Turun yliopisto; Hanna Koistinen, Itä-Suomen yliopisto; Sanna Nenonen, Itä-Suomen yliopisto; Jari Kukkonen, Itä-Suomen yliopisto

Koulutuksella on eri asteilla keskeinen rooli digitaalisen tasa-arvon edistämässä, ja siten digitalisaation vauhdittaman polarisaation ehkäisemisessä. Hyvät digitaidot auttavat vähentämään yhteiskunnan polarisaatiota tarjoamalla ihmisille kykyä arvioida tietoja, ymmärtää eri näkökulmia ja käyttää teknologiaa vastuullisesti ja kestävästi. Millaiset digipedagogiset valmiudet nykypäivän opettajilla on ja kuinka täydennyskoulutus voi vastata heidän tarpeisiinsa ja siten polarisaation ehkäisyyn? Esimerkiksi vuonna 2023 julkaistu DigiVoo-hankkeen tutkimus toi esiin, että digitaalisia välineitä hyödynnetään edelleen opetuksessa vähän ja käyttö on yksipuolista. Digitoimijuuden kehittyminen on yhteistoiminnallinen prosessi ja siten edellyttää aikaa ja ammatillista jakamista kollegoiden kanssa. Uudet digipedatoidot nollasta sataan -hankkeen täydennyskoulutuksissa tarjoamme eri asteiden opettajille mahdollisuuden juuri tähän uuden oppimiseen monipuolisten, teemoiteltujen tehtävien, keskustelujen sekä ohjatun toteutuksen kautta. Tavoitteena on kehittää opettajien digipedagogisia taitoja sekä digipystyvyyttä. Kokonaisuus kattaa digipedagogiikan koko kaaren vahvistuen oppimisen tuen näkökulmilla, sisältö jatkuvasti päivittyen. Keskeistä kokonaisuudessa on vertaisoppiminen ja opetuskokeilut, joiden kautta digipedagoginen osaaminen vahvistuu ja linkittyy aidosti osaksi opettajien työtä. Kolmen eri yliopiston (JYU, UEF, UTU) yhteistyössä yhdistetään aiemmissa hankkeissa kehitettyjä hyviä käytänteitä vuorovaikutteisen verkkopedagogiikan kehittämisestä. Koulutuskokonaisuuteen osallistuneet opetusalan ammattilaiset ovat kurssin alkaessa tehneet orientaatiotehtävät, joita täydennetään kokonaisuuden päättyessä. Näitä aineistoja tarkastelemme kokonaisuuden kehittämisen näkökulmasta sekä millaisia tarpeita opettajilla on verkkokoulutusympäristössä opiskelemiseen. Nostamme esiin myös opettajien kuvaamia yhteisöjen hyviä käytänteitä sekä yhteisöllistä oppimista ja osaamisen jakamista haastavia tekijöitä. Esityksemme ottaa osaa keskusteluun verkkokoulutuksen roolista täydennyskoulutuksen menetelmänä sekä toimintatavoista, joilla verkkokoulutusympäristöistä voidaan tukea osallisuutta sekä osaamisen jalkautumista koko yhteisön käyttöön. Jaamme esityksessämme myös vinkkejä ja toimintatapoja verkkokoulutuksen toteuttamiseen Moodle-pohjaisella DigiCampus - verkkokoulutusalueella.

KOULU JA LAPSEN HYVINVOINTI

Keinoja yksinäisyyden vähentämiseksi – Lasten ja nuorten kaveritaitojen vahvistaminen

Esittäjät: Juho Pitkänen, Suomen Punainen Risti; Riikka Paloneva, Suomen Punainen Risti; Anja Saksola, Suomen Punainen Risti; Varpu Salmenrinne, Suomen Punainen Risti

Esitys käsittelee Suomen Punaisen Ristin yhteistyössä MIELI Suomen Mielenterveys ry:n kanssa kehittämiä Kaveritaitoja-ohjelmakokonaisuuksia, joista on tuotettu omat versionsa varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen (Kaveritaitoja Muumien tapaan) sekä yläkoululaisille ja sitä vanhemmille oppijoille (Kaveritaitoja-ohjelma). Lasten ja erityisesti nuorten yksinäisyys lisääntyi merkittävästi koronapandemian ja siitä johtuvien rajoitusten vuoksi (Kouluterveyskysely 2021). SPR:n yksinäisyysbarometrista (2023) selviää, että nuorten yksinäisyyden syynä on usein sosiaaliin ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät pulmat. Kaveritaitoja-materiaalien avulla vahvistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja auttamalla lapsia ja nuoria tutustumaan itseensä sekä rohkaisemalla heitä ihmissuhteiden luomiseen ja syventämiseen. Vuorovaikutustaitojen vahvistaminen niin varhaiskasvatuksessa kuin kouluissa on tärkeää sekä yksilön että yhteisön kannalta. Sosiaaliset taidot, itsetuntemus sekä ymmärtävä suhtautuminen toisiin ihmisiin ovat tärkeitä sillanrakentajia polarisoituvassa yhteiskunnassa. Ne ehkäisevät myös yksinäisyyttä, syrjäytymistä sekä ryhmien välisten kuilujen syntymistä. Kaveritaitoja-ohjelmista on saatu hyvää palautetta niin oppilaitoksista kuin erilaisista ryhmätoiminnoista. Käyttäjäkyselyiden mukaan lähes 70 prosenttia (n=37) ohjelmia hyödyntäneistä ammattilaisista kokee materiaalien edistäneen lasten ja nuorten hyvinvointia joko paljon tai erittäin paljon. Ohjelmaa on keuhuttu opettajien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa. Etenkin sen valmiiksi suunniteltu materiaali ja helppo toteutustapa ovat saaneet kiitosta; Valmiit oppituntidiat ja toiminnalliset tuokioidet sekä monipuoliset tehtävät ja haasteet tukevat aiheen käsittelyä lasten ja nuorten kanssa. Kaveritaitoja-materiaalit ovat tällä hetkellä saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kaveritaitoja-ohjelma on lisäksi selkosuomeksi ja Kaveritaitoja Muumien tapaan espanjaksi, japaniksi ja puolaksi.

Punaisen Ristin oppimateriaalit helposti apuna kaveritaitojen, yhdenvertaisuuden, globaalien kasvattamisen apuna.

Esittäjä: Johanna Paul, Suomen Punainen Risti

Opettaja, kaipaatko tukea ja lisämateriaalia maailman ilmiöiden tai ensiaputaitojen opettamiseen? Haluaisitko järjestää tempauksen, jonka kautta oppilaat voivat kokea auttamisen iloa? Tarjoamme kouluille, oppilaitoksille ja opettajille monipuolisia oppimateriaaleja sekä tukea ja välineitä teemapäivien järjestämiseen. Suomen Punainen Risti on koostanut oppimateriaaleja, joista löytyy valmiita aamunavauksia, teemoja, tehtäviä, videoita, draamatyöpajoja ja ohjeita kuinka materiaaleja voi käyttää. Materiaalit sisältävät tietoa elämästä eri puolilla maailmaa. Ne käsittelevät mm. globaaleja haasteita, yksinäisyyttä, rasismia, ensiapua, kaverisuhteita sekä erilaisia tapoja auttaa. Materiaalit ovat ilmaisia, ja saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Eri kouluasteille on omia materiaaleja. Opettajan tunnukset luomalla saa kaiken materiaalin käyttöön, lisäksi voi luoda oppilaille omia tunnuksia, joilla voi esimerkiksi tehdä kaveritaitoja-tehtäviä suoraan verkossa. Verkosta löytyvien materiaalien lisäksi opettajien on mahdollista tilata materiaaleja maksutta. Opettajien tukena on paikallisesti tai verkossa lyhyitä koulutuksia eri materiaalien hyödyntämiseen ja tietoa eri aiheista. VESO-päiviin teemme esittelyjä. Teemme mielellämme yhteistyötä paikallisestikin, esimerkiksi kouluvierailut ja yhteistyöt eri teemojen ja tapahtumien parissa. Nälköpäivä-keräys on toiminut hienosti koulujen kanssa syksyisin. Paikallisesti voi olla Läksyhelppi-kerhoja tai muuta toimintaa lapsille ja nuorille. Yläkoululaisille suunnattu InAction! hyvät tyypit toimii -ensiapukurssi on 3h verkkokurssi. Kurssi on rakennettu virtuaaliselle seppo-pelialustalle, ja pelillisuus pedagogisena lähestymistapana korostuu. Tähän on mahdollista kysyä toiminnallinen osuus. Lisäksi Punainen Risti on lasten ja nuorten tukena Sekasin-chatissa, Nuorten turvataloilla, erilaisissa aktiviteeteissa ja yhteistöissä, järjestävät toimintoja yksinäisille, auttaa katastrofin tapahtuessa, tarjolla on monipuolisesti mahdollisuuksia osallistua ja myös vaikuttaa paremman maailman puolesta. Jokainen voi olla osa avun ketjua, tulla mukaan toimintaan, kehittää valmiuksiaan auttaa ja toimia. <3

Hyviä käytänteitä oppilaiden kouluun sitouttamiseksi All-in Ed Erasmus+ -hankkeessa.

Esittäjät: Mari Hankala, Jyväskylän yliopisto; Tuomo Virtanen, Jyväskylän yliopisto; Paula Hosiaislouma, Jyväskylän yliopisto; Ada Huuhtanen, Jyväskylän yliopisto; Laura Luomaniemi, Jyväskylän yliopisto; Arttu Rousi, Keuruun yläkoulu

Tässä esitelmässä tarkastelemme viidessä EU-maassa kerättyjä hyviä käytänteitä, joiden avulla opettajat pyrkivät motivoimaan ja sitouttamaan oppilaita koulunkäyntiin ja sen myötä ennaltaehkäisemään koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. Käytänteet voivat olla esimerkiksi yksittäisen opettajan kehittämää pedagogisia ratkaisuja tai koko koulun yhteisiä toimintamalleja, joilla rakennetaan myönteistä toimintakulttuuria oppilaitoksissa. Käytänteitä on kerätty All-in Ed (A bet for school engagement for everyone) Erasmus+ -hankkeessa, jonka tavoitteena on myös arvioida ja jakaa hyväksi katsottuja käytänteitä. Tutkimuskysymyksenä on, millaisilla opetuksen käytänteillä opettajat pyrkivät edistämään oppilaiden sitoutumista koulunkäyntiin. Tutkimusaineistona ovat 109 eurooppalaisen opettajan kuvaukset käytänteistään. Opettajat työskentelevät eri koulutusaloilla ja kouluasteilla. Kuvauksia on kerätty eri tavoin, muun muassa lomakekyselyillä ja kirjaamalla ylös opettajien keskustelutilaisuuksissa esittämiä kuvauksia. Aineisto on analysoitu teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Teoreettisena viitekehystenä on Finnin (1989) osallistumisen ja identifikaation malli. Sen mukaan oppilaan osallistuminen koulutyöskentelyyn mahdollistaa sekä kuulumisen kokemuksen että koulutyön tärkeäksi kokemisen. Mallin indikaattorit kuvaavat oppilaan sitoutumisen muotoja, joita ovat osallistuminen koulun toimintaan, tunne yhteenkuuluvuudesta luokkatovereiden ja opettajan kanssa sekä koulutyön merkitykselliseksi kokeminen. Esityksessä käymme läpi analyysin tuloksia ja myös esittelemme hanketta yleisemmin. Lisäksi tarkastelemme yhdessä osallistujien kanssa hankkeessa laadittua mallia, jonka avulla opettajat voivat itse arvioida, miten oppilaita sitouttavia heidän omat opetuskäytänteensä ovat.

Rehtoreiden arvoperusta ja näkemykset oppilashuoltotyöstä.

Esittäjä: Sofia Gylfe, Åbo Akademi

Taustaa: Viime vuosina oppilashuolto on tullut yhä merkittävämmäksi koululle. Rehtori on henkilö, joka vastaa moniammatillisen yhteistyön vastuu- ja työnjakojärjestelyistä oppilashuoltoryhmässä. Rehtorin arvopohja vaikuttaa moniin tärkeisiin päätöksiin, joita hän tekee arjessa, ja hän toimii usein aloitteentekijänä arvopohdinnassa sekä keskeisenä henkilönä siinä, miten arvot tulkitaan ja millä tavalla ne vaikuttavat koulun toimintaan. Tutkimuskysymykset: Miten rehtorien arvopohja vaikuttaa heidän käsityksiinsä oppilashuollon työstä koulussa? Miten rehtorit kokevat, että moniammatillinen yhteistyö koulun henkilökunnan ja oppilashuollon välillä voisi kehittyä? Menetelmä: Tutkimus toteutettiin vuonna 2023 osana Åbo Akademin tutkimushanketta, joka käsitteli terveyttä edistävää oppilashuoltoa lapsille ja nuorille sekä moniammatillista yhteistyötä kouluuyhteydessä. Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluilla suomenruotsalaisten koulujen rehtoreilta Suomessa. Kaikkiaan yksitoista henkilöä osallistui tutkimukseen. Haastattelut litteroitiin sanasta sanaan ja analysoitiin sitten laadullisella sisällönanalyysillä. Tulokset: Tulokset osoittavat, että arvot ja arvopohja vaikuttavat siihen, miten rehtori suhtautuu oppilaisiin ja heidän hyvinvointiinsa. Tutkimus osoittaa myös, että rehtorin arvot vaikuttavat siihen, miten hän suhtautuu oppilashuoltoon ja että rehtorin asenne voi vaikuttaa siihen, miten oppilashuoltotyö onnistuu. Tutkimus korostaa eettistä ja hoivaavaa koulun johtajuutta, jossa oppilaiden hyvinvointi on koulujohtajuuden keskiössä. Johtopäätös: Tutkimus tarjoaa arvokkaita näkemyksiä siitä, miten tärkeää on, että rehtorit tiedostavat arvonsa ja sen, mikä on heille tärkeää koulun johtajina. Tutkimus tuo esiin kysymyksen koulun roolista oppilaiden hyvinvoinnin suhteen ja erityisesti opettajien roolista tässä hyvinvoinnissa. Koulussa kaivattiin useita turvallisia aikuisia, jotka eivät ole opettajia, jotka ovat päivittäin läsnä oppilaiden arjessa.

ERIYTTÄMINEN JA ERITYISOPETUS

Kuka voi antaa erityistä, tehostettua ja yleistä tukea?

Esittäjät: Marjatta Takala, Oulun yliopisto; Ninnu Kotilainen, Oulun yliopisto; Riikka Sirkko, Oulun yliopisto

Tarkastelemme esityksessä sitä, kuka kouluissa antaa ja kuka kokee olevansa pätevä antamaan yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Keskitymme laaja-alaisen erityisopettajan näkemyksiin näistä asioista. Tuen antaminen ja tuen käytännöt ovat peruskoulussa muuttuneet Perusopetuslaissa 2010 tapahtuneen muutoksen myötä. Opettajien ammattijärjestö (OAJ) teki Opetushallituksen epäselvistä ohjeista kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle vuonna 2021. Kantelussa Opetushallitus sai moitteita muun muassa siitä, että sen ohjeistus tehostetun ja erityisen tuen eroista ei ole selvä, eikä selkeästi määritellä millaista kelpoisuutta edellytetään erityistä tukea antavalta opettajalta. Opetushallitus on kantelun jälkeen muuttanut ohjeistustaan. Koska ohjeet ovat olleet aj osin yhä ovat epäselviä, päätimme tutkia opettajina toimivien näkemyksiä omana työhönsä. Saimme lukuvuoden 2022–2023 vaihteessa auki olleeseen e-kyselyyn 249 vastausta ala- ja yläkoulussa toimivilta laaja-alaisilta erityisopettajilta. Kysymyksistä osa oli avoimia, osa suljettuja, joten sekä laadullisia että määrällisiä tuloksia esitetään. Tulosten mukaan suurin osa piti itseään pätevänä antamaan kaikkia tuen tasoja. Hämmästyttävän paljon luokan- ja aineenopettajat antoivat yksin tukea, luokanopettajat jopa erityistä tukea. Erityisluokanopettajien koulutukseen kuuluvien monialaisten opintojen asemaa pätevyudessa kyseenalaistettiin, erityisesti yläkoulun osalta. Erityisesti viiden vuoden maisteritasoisen erityisopettajakoulutuksen erityispedagogiikka pääaineena suorittaneet pitivät itseään vuoden ”pikakoulutuksen” saaneita erityisopettajia pätevämpinä antamaan kaikkia tuen tasoja. Esityksessä kuvataan erityisopettajakoulutusten sisältöjä ja opettajien näkökantoja verrataan taustamuuttujien avulla toisiinsa. Esityksessä myös pohditaan, toteutuuko oppilaan oikeus tarvittavaan tukeen ja otetaan kantaa siihen, kuka voi antaa erityistä tukea.

Erityisopettajan työ nyt ja tulevaisuudessa.

Esittäjät: Riikka Sirkko, Oulun yliopisto; Ninnu Kotilainen, Oulun yliopisto; Marjatta Takala, Oulun yliopisto

Tutkimuksessamme tarkastelimme osa-aikaisessa erityisopetuksessa työskentelevien erityisopettajien näkemyksiä työnkuvastaan sekä työn kehittämistarpeista tulevaisuudessa. Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien oppilaiden määrän lisääntymisen myötä erityisopettajien työn sisältö on muuttunut ja esiin on nostettu huoli erityisopettajien työnkuvan liiallisesta laajenemisesta. Kyselytutkimukseen osallistui 249 perusopetuksessa työskentelevää erityisopettajaa. Tässä tutkimuksessa käytettiin taustakysymyksiä sekä kahden avoimen kysymyksen vastauksia. Aineistoa analysoitiin sisällönanalyysin keinoin ja siitä paikannettiin kolme työn sisältöä kuvaavaa kategoriaa: opetuksen ja tuen antaminen oppilaille, tuen toteuttaminen yhteistyössä ja koulun vastuutehtävät. Lisäksi paikansimme kolme työn kehityskohdetta: työtehtävien rajaaminen, lainsäädännön kehittäminen, kuntoutuksellisen ja yksilöllisen työotteen painottaminen. Johtopäätöksenä toteamme, että laaja-alainen erityisopettaja tukee koulussa paitsi oppilaita, myös luokan- ja aineenopettajia. Yhteistyön tekeminen mahdollistaa oppilaiden tukemisen heti tuen tarpeen ilmetessä ja erityisopettajat ovat osaltaan tärkeässä roolissa edistämässä inklusiivisen koulun kehittymistä. Tuen joustava antaminen edellyttää kuitenkin muutoksia erityisopettajien työnkuvan määrittelyyn. Erityisopettajat kokevat tarvitsevansa lisää aikaa erityisesti yhteistyön tekemiseen ja konsultointiin. Mahdolliset muutokset erityisopettajien työnkuvassa vaikuttavat myös erityisopettajakoulutukseen.

**Kielten vertailu kielitietoisien pedagogiikan tukena varhaiskasvatuksessa:
KieliVertailu-työväline.**

Esittäjät: Maria Tyrer, Turun yliopisto; Katja Haapanen, Turun yliopisto

Tutkimusten mukaan puhujan ensikieli vaikuttaa oleellisesti uuden kielen puheen oppimiseen. Lisäksi tutkimukset ovat osoittaneet, että haasteet uuden kielen äänteiden oppimisessa kumpuavat usein ensikielen ja opittavan kielen välisistä äänteellisistä eroista (P K Kuhl, 1991; Patricia K Kuhl et al., 2008). Foneettisten kielenoppimisen mallien mukaan puhujan ensikielen ja opittavan kohdekielen äännejärjestelmiä vertailemalla voidaan ennakoida, mitkä kohdekielen äänteelliset piirteet vaativat eniten harjoitusta (Best, 1994, 1995; Flege & Bohn, 2021). Turun yliopiston Opettajankoulutuslaitoksen järjestämät kielitietoisien varhaiskasvatuksen täydennyskoulutukset ovat tuoneet näkyväksi fonetiikan tuntemuksen ja foneettisten työvälineiden tarpeen varhaiskasvatuksen monikielisissä opetusryhmissä. KieliVertailu-työväline on kehitetty vastaamaan tähän tarpeeseen. Työväline tarjoaa varhaiskasvatuksen henkilöstölle keinoja vertailla monikielisen lapsen ensikielen äännemaailmaa suomen kieleen ja auttaa paikantamaan harjoitusta vaativat suomen äänteet kunkin puhujan näkökulmasta. Työvälineessä käsiteltävät kielet ovat albania, arabia, kurdi (sorani), somali, mandariinikiina, thai, turkki, venäjä, vietnam, viro ja ukraina, jotka ovat yleisesti suomessa puhuttuja ja nykyisen kielikontekstin kannalta keskeisiä. Työväline sisältää lisäksi varhaiskasvatuksen monikielisten opetusryhmien käyttöön suunnitellun suomen kielen äänteiden harjoituspaketin. Työväline helpottaa osaltaan suomen kielen opetuksen kohdentamista monikielisille lapsille. Lisäksi työväline lisää henkilöstön kielitietoista ymmärrystä eri kielistä ja auttaa tuomaan monikielisen lapsen kaikki kielet näkyväksi varhaiskasvatuksessa. Työväline julkaistiin varhaiskasvatuksen käyttöön marraskuussa 2022. Tässä esityksessä esittelemme, miten fonetiikka liittyy varhaiskasvatukseen ja pienten lasten kielen oppimiseen sekä avaamme työvälineen rakennetta ja ideaa.

Luokan kerranneiden oppilaiden taidot sekä oppimiseen saatu tuki luokilla 1–4.
Esittäjät: Jenni Ruotsalainen, Jyväskylän yliopisto; Minna Torppa, Jyväskylän yliopisto; Tuire Koponen, Jyväskylän yliopisto; Martti Siekkinen, Itä-Suomen yliopisto; Anna-Maija Poikkeus, Jyväskylän yliopisto; Marja-Kristiina Lerkkanen, Jyväskylän yliopisto.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa Suomen kontekstissa 1. luokan kerranneiden oppilaiden taitojen kehityksestä sekä heidän saamastaan oppimisen tuesta neljän vuoden aikana luokilla 1–3/4. Tutkimusta varten laajasta lähes 2000 oppilaan aineistosta tunnistettiin kaksi ryhmää 1. luokan kerranneita oppilaita: Ensimmäisen ryhmän muodostivat oppilaat (n = 34), jotka seuranta-aikana suorittivat 1. luokan kahteen kertaan. Suhteessa pääaineistoon he ovat samanikäisiä kertaajia. Toisen ryhmän muodostivat koko seurannan ajan samalla luokalla olevat oppilaat (n = 32), joilla seurannan ensimmäinen vuosi oli kertausvuosi. Nämä oppilaat ovat suhteessa muuhun aineistoon vuoden vanhempia. Lisäksi aineistosta tunnistettiin ensimmäiselle ryhmälle verrokkiryhmä (n = 34), jotka samanlaisista taidoista luku- ja laskusujuvuudesta huolimatta siirrettiin ikäluokan mukaisesti 2. luokalle. Neljännen ryhmän muodostivat pääaineiston kaikki muut oppilaat (n = 1828). Seuranta-aikana samanikäisten kertaajien taidot pysyivät melko samanlaisina suhteessa heille valittuihin verrokkeihin sekä muihin samanikäisiin oppilaisiin. Sen sijaan oikeinkirjoitus oli näillä oppilailla hyvin heikkoa seurannan alussa, ja tämän taidon suhteen ero pieneni seurannan aikana. Samalla luokalla olleet vuotta vanhemmat kertaajat olivat seurannan alussa taidoissaan toista kertaajaryhmää ja näiden verrokkeja edellä lukutaidon tehtävissä, mutta ero poistui seurannan aikana. Yleisesti opettajat tarjosivat oppitunneilla enemmän yksilöllistä tukea lukemiseen ja kirjoittamiseen kuin laskemiseen. Tämän tuen määrän osalta ei havaittu eroja samanikäisten kertaajien ja verrokkien osalta kuin toisen mittausajankohdan kohdalla laskemisen tukeen, mitä verrokkit saivat enemmän. Vastaavasti verrokkit saivat toisena seurantavuonna todennäköisemmin erityisopetusta kuin tuona vuonna 1. luokkaa kerranneet oppilaat. Luokan kertaaminen ei näyttänyt täysin poistavan kertaajien ongelmia, vaan nämä oppilaat tarvitsevat pitkäkestoista tukea taitojensa kehitykseen.

MONILUKUTAIDON OPPIMINEN JA OPETTAMINEN

Reading Fluency Growth from Childhood to Adulthood and the Effects of Various Factors.

Esittäjät: Daria Khanolainen, Jyväskylän Yliopisto; Maria Psyridou, Jyväskylän Yliopisto; Kenneth Eklund, Jyväskylän Yliopisto; Tuija Aro, Jyväskylän Yliopisto; Minna Torppa, Jyväskylän Yliopisto

Reading fluency establishes the basis for strong literacy skills needed for academic success. We aim to trace how reading fluency develops from childhood till adulthood and to identify related factors. Approximately 200 Finnish families participated in the present study. The dataset included children's reading fluency assessments (in Grades 2, 3, 8 and at age 23), their self-reports, and parental questionnaires. To analyse the data a latent growth curve model was constructed that included cognitive, motivational, and parental predictors. Significant variations in both developmental rates and adult outcomes were found. The developmental rate of reading fluency was predicted by rapid automatized naming (RAN), letter knowledge and the formal home literacy environment (HLE) (all measured in kindergarten) and by reading motivation (measured in elementary school). The adult outcome (fluency at age 23) was predicted by RAN, the formal HLE and parental dyslexia. Additionally, those who had parents with resolving reading difficulties were more likely to follow a resolving trajectory themselves compared to those whose parents had persistent reading difficulties. Our findings offer a novel insight into how reading fluency develops into adulthood and suggest what further research is needed for understanding mechanisms behind reading fluency development.

Kriittinen lukutaito -mikä sitä ennustaa?

Esittäjä: Minna Torppa, Jyväskylän yliopisto

Tässä esityksessä tarkastellaan kriittistä lukutaitoa, joka on tärkeä taito meille kaikille lapsuudesta alkaen. Kriittisellä lukutaidolla tarkoitetaan kykyä analysoida, tulkita ja arvioida luettua tai nähtyä materiaalia eri muodoissa ja eri ympäristöissä. Jos emme osaa arvioida kriittisesti lukemaamme tai näkemäämme tietoa, olemme alttiita väärälle ja virheelliselle tiedolle, mikä voi pahimmillaan uhata esimerkiksi terveyttä, turvallisuutta tai tasa-arvoa. Koska jo lapset kohtaavat monenlaista tietoa esimerkiksi internetissä, on tärkeää ymmärtää, miten kriittinen lukutaito kehittyy ja miten sitä voidaan tukea jo varhain. Tässä esityksessä esitellään tutkimuksia, joissa on ennustettu lapsen PISA -lukutaitoa, jonka osioista osan voidaan ajatella mittaavan kriittistä lukutaitoa. Esiteltävissä tutkimuksissa PISA-lukutaitomittarin osioita on tuotu mukaan pitkittäistutkimuksiin, joissa lasten kehitystä on tutkittu varhaislapsuudesta alkaen. Esitellyissä tutkimuksissa osoitetaan, että PISA lukutaidon kannalta tärkeitä ennustavia tekijöitä ovat lukusujuvuus, varhaiset kielelliset taidot, motivaation ja yhteinen lukeminen lapsen kanssa.

Työpajamalleja monilukutaidon vahvistamiseen.

Esittäjä: Jenni Nevala, Mediakasvatusseura ry

Mediakasvatusseuran Monilukutaitoa vahvistamassa -hankkeessa tuotetut työpajamallit on suunniteltu tukemaan erityisesti ammatillisten opettajien työtä etenkin YTO-aineissa. Työpajarungot materiaaleineen sisältävät harjoituksia, jotka keskittyvät nuorten monilukutaidon monipuoliseen vahvistamiseen. Työpajoja on yhteensä viisi, joista jokaisella on oma teemansa: 1) Informaatiolukutaito, 2) Vuorovaikutus ja sosiaalinen media, 3) Kuvanlukutaito ja tuottaminen, 4) Osallistuminen ja vaikuttaminen sekä 5) Turvallisuus digiympäristöissä. Jokaisessa työpajassa on yksi lämmittelyharjoitus sekä kolme teemaan liittyvää tehtävää, joissa työskennellään pääsääntöisesti pienryhmissä tai pareittain. Opettajat voivat hyödyntää materiaaleja ja työpajarunkoja haluamallaan tavalla soveltaen ja palastellen. Ammatilliset opettajat ovat osallistuneet työpajojen kehittämiseen muun muassa pilotoimalla työpajoja niiden suunnitteluvaiheessa. Hankkeessa on tuotettu myös verkkotehtäviä, jotka sopivat opiskelijoiden itsenäiseen työskentelyyn. Verkkotehtäviä voidaan hyödyntää erikseen oppitunneilla tai osana työpajoja. Monilukutaitoa vahvistamassa -hanke on rahoitettu Opetushallituksen Lukuliike-ohjelmasta.

Luokanopettajaopiskelijoiden minäpystyvyys kriittisessä nettilukemisessa ja sen opettamisessa.

Esittäjät: Elina Hämäläinen, Jyväskylän yliopisto; Pirjo Kulju, Tampereen yliopisto; Carita Kiili, Tampereen yliopisto

Tutkimusten mukaan kaikilla nuorilla ei ole riittäviä taitoja arvioida kriittisesti lukemaansa. Opettajankoulutus on avainasemassa kriittisen lukutaidon opetuksen kehittämisessä. Koulutuksen tulee tarjota opettajaopiskelijoille teoreettista ymmärrystä lukutaidosta ja työkaluja monipuoliseen lukutaidon opettamiseen. Opettajan minäpystyvyyden on havaittu vaikuttavan esimerkiksi siihen, miten motivoituneita he ovat kehittämään opetustaan. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia luokanopettajaopiskelijoiden kriittiseen nettilukemiseen ja sen opettamiseen liittyvää minäpystyvyyttä sekä sitä, miten kriittiseen nettilukemisen pedagogiikkaan keskittyvä opintojakso tuki opettajaopiskelijoiden minäpystyvyyttä. Tutkimus koostuu kahdesta osatutkimuksesta. Ensimmäisessä osatutkimuksessa opettajaopiskelijat (N=167) arvioivat minäpystyvyyttään kasvatustieteellisten (4 väittämää) ja yleisten nettitekstien (4 väittämää) kriittisessä arvioinnissa sekä kriittisen nettilukemisen opettamisessa (4 väittämää). Esimerkki väittämästä: "Olen varma, että osaan arvioida, voiko kasvatustieteellisen tekstin kirjoittajan asiantuntijuuteen luottaa". Opiskelijat vastasivat väittämiin 7-portaisella asteikolla (1 = kuvaa minua erittäin huonosti - 7 = kuvaa minua erittäin hyvin). Faktoriansalyysi osoitti, että kriittisen nettilukemisen minäpystyvyys voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: tiedonalakohtaiseen, yleiseen ja pedagogiseen ($\chi^2= 69.63$; $p=.028$; $RMSEA=.05$; $CFI=.975$; $TLI=.967$). Toisessa meneillään olevassa osatutkimuksessa syventävän vaiheen luokanopettajaopiskelijat (N=38) osallistuivat 5 opintopisteen laajuiselle opintojaksolle. Opintojakso sisälsi teoreettista tietoa kriittisestä nettilukemisesta ja sen opettamisesta, erilaisia oppimistehtäviä, lyhyen opetuskokeilun alakoulussa sekä ohjattua reflektointia. Opintojakson alussa ja lopussa opiskelijat vastasivat minäpystyvyysskyselyyn. Opintojakso näytti vahvistavan luokanopettajaopiskelijoiden tiedonalakohtaista ($t=4.45$; $p<.001$; Hedges $g=0.71$) ja yleistä ($t=5.25$; $p<.001$; $g=0.84$) kriittisen nettilukemisen minäpystyvyyttä sekä erityisesti heidän luottamustaan kykyynsä opettaa kriittistä nettilukemista ($t=9.66$; $p<.001$; $g=1.55$). Lyhyen kriittisen nettilukemisen opetuskokeilun yhteisöllinen suunnittelu ja toteutus yhdistettynä ohjattuun reflektioon näytti tuottavan luokanopettajaopiskelijoille kokemuksia, jotka tukivat heidän minäpystyvyyttään. Opettajaopiskelijoiden minäpystyvyyden tukeminen opettajankoulutuksen aikana edistää heidän avointa suhtautumistaan opetuksensa jatkuvaan kehittämiseen, mikä taas parhaimmillaan tukee oppilaiden akateemisten taitojen kehittymistä.

OPETTAJANKOULUTUS JA OPETTAJUUS MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Opettajankoulutus ja koulu globaalien kriisien aikakaudella.

Esittäjät: Liisa Hakala, Helsingin yliopisto; Anna-Leena Riitaoja, Helsingin yliopisto

Lyhyessä ajassa ihmiskunta ja yhteiskunnat ovat kohdanneet mittavia haasteita, jotka valuvat osaksi myös institutionaalista kasvatusta. Ilmastonmuutos, eriarvoistumiskehitys, antidemokraattiset voimat, sodat ja pandemiat haastavat elämän, ihmisyyden ja yhteiskuntien olemassaolon edellytyksiä. Ne pakottavat myös koulun ja opettajankoulutuksen vastaamaan haasteisiin. Esittelemässämme suunnitteluvaiheessa olevassa hankkeessamme tunnistetaan ja tunnustetaan, että nykyinen maailmassa olemisen tapamme on tullut monella tapaa tiensä päähän sosiaalisella, ekologisella ja eksistentiaalisella tasolla, eivätkä kasvatustieteilijät ja opettajankouluttajat voi paeta vastuutaan muutoksesta. Opetuksen opettajankoulutuksessa ja kouluissa tulisi olla vaihtoehtoisia maailmassa olemisen tapoja etsivää ja kokeilevaa sekä haasteiden juuriin pureutuvaa sen sijaan, että tukeudutaan pintatason ongelmanasetteluun ja yksinkertaistuksiin. Tällainen oireisiin reagoiva "fix it"-epäajattelu sulkee silmänsä nykyisen elämäntapamme väkivaltaisilta, eriarvoistavilta varjoilta, kuten kapitalismilta, kolonialismilta tai rasismilta, ja tarjoaa ratkaisuja, jotka eivät koske vallitseviin totuusjärjestelmiin vaan toimivat niiden puitteissa. Koulutyötä ohjaavissa opetussuunnitelmissa ja opettajankoulutuksessa tämä usein tarkoittaa korjausliikkeitä, joissa joidenkin aihealueiden sisällöllistä antia laajennetaan tai tehostetaan. Se voi myös tarkoittaa yksilöihin kohdennettuja laajemmista konteksteista irrallisia "best practices" -orientoituneita koulutuksia. Esityksemme liittyy hankekokonaisuuteen, jossa tuotetaan opetuskäyttöön lyhytvideoita. Videoissa kasvattajien vastuuta globaaleihin kriiseihin tarttumisessa lähestytään kolmella tasolla: 1) teoreettiset avaukset, jotka luovat ymmärrystä globaaleiden kriisien juurista ja kytkennöistä eriarvoistumiseen (metatason problematiikka) sekä näiden haasteiden kasvatuksellisista ulottuvuuksista 2) videot opettajankoulutuksesta toisin ajattelemisen ja tekemisen mahdollistajina globaalien kriisien äärellä 3) videot, jotka kertovat esimerkkejä kouluista ja opetuksesta konkreettisina toisin ajattelemisen ja toimimisen paikkoina. Esityksessä fokuoimme etenkin tasoista ensimmäiseen tavoitteemme ollessa fix it -ajattelun ylittäminen teorian kanssa ajatellen. Tarkastelemme ajalle tyypillisten avainongelmien yhdistäviä tekijöitä ja niitä ylläpitäviä mekanismeja. Käsittelemme myös sitä, miksi ja miten paremman maailman tavoittelu kietoutuu kasvatustieteisiin ja opettajan työhön.

Opettajan alanvaihdon harkinta, työuupumusoireet ja työyhteisösuhde.

Esittäjä: Katariina Räsänen, Itä-Suomen yliopisto/Rantakylän normaalikoulu

Ammattitaitoiset ja työhönsä sitoutuneet opettajat muodostavat laadukkaan perusopetuksen ytimen. Kasvatus ja koulutus luovat edellytyksiä hyvän elämän rakentamiseen ja itsensä toteuttamiseen. Ne ovat sivistisyhteiskunnan kivijalka ja avain yhdenvertaisuuden edistämiseen. Opettajan rooli tässä suotuisan yhteiskuntakehityksen edistämässä on keskeinen. Väitöskirjatutkimuksen tavoitteena oli selvittää opettajan alanvaihdon harkinnan ja sille annettujen syiden yhteyttä koetun työuupumuksen osa-alueisiin (työperäinen väsymys, kyynistyminen, riittämättömyyden tunteet) ja opettajan ja hänen työyhteisönsä väliseen suhteeseen. Pitkittäinen kyselyaineisto koostui perusopetuksen opettajista (v 2010 n = 2310; v 2016 n = 1450). Tutkimuksessa hyödynnettiin monimenetelmällistä tutkimusotetta (SEM, aineistolähtöinen sisällönanalyysi). Väitöskirjatutkimus tuottaa uutta tietoa alanvaihdon harkinnan rakentumisesta ja pysyvyydestä opettajan työssä. Tutkimus edistää koulun kehittämistä tunnistamalla tekijöitä, jotka ennustavat opetusalaalta etääntymistä tai ovat siihen yhteydessä. Nämä tekijät tunnistamalla ja niihin vaikuttamalla, on mahdollista tukea opettajaa työssään ja myötävaikuttaa alalla pysymiseen. Ymmärryksen lisääntymisen kautta voidaan tukea koulujen ammatillisia yhteisöjä ja laajemmassa kehityksessä perusopetuksen kehittämistä. Ilmiöiden välisten suhteiden ymmärtäminen on tärkeää, koska koulukontekstia ja työoloja voidaan muuttaa ja kehittää. Tutkimus osoitti opettajan alanvaihdon harkinnan, työuupumusoireiden sekä opettajan ja työyhteisön välisten suhteiden olevan monimutkaisia ja dynaamisia ja muodostavan osin toisiaan ruokkivan kehän. Tämä on ymmärrettävää: työuupumusoireet vähentävät mahdollisuuksia saada myönteisiä kokemuksia työssä ja heikentävät suhdetta työyhteisöön ja työhön sitoutumista. Työkaverista tai yhteisöstä välittäminen muuttuu mahdottomaksi, jos yksilö itse voi pahoin. Opettajien sitouttaminen työyhteisöön ja opetusalalle ylipäänsä, vaikuttaa myönteisesti koulu-yhteisöön kumuloiden osaamista haastavissa pedagogisissa tilanteissa, sekä edistäen joustavaa ja emotionaalisesti vahvaa opettaja-oppilas-välistä vuorovaikutusta. Opettajan alanvaihdon tutkimusta olisi ylläpidettävä pitkittäisessä tarkastelussa muuttuvan työn mukana.

Orastava opettajaresilienssi ja käytäntöperustainen kirjoitettu reflektio opettajankoulutuksessa.

Esittäjät: Mikko Tiilikainen, Turun yliopisto; Anu Kajamies, Turun yliopisto; Janne Lepola, Turun yliopisto; Olli-Pekka Heinimäki, Turun yliopisto

Resilienssiin suuntautuva tutkimus on viime vuosikymmeninä ollut kasvava tutkimuskenttä ihmistieteissä. Tällä hetkellä resilienssiteema on vilkkaan mielenkiinnon ja kehittelyn kohteena myös opetus- ja opettajankoulutustutkimuksessa. Käsitteen perinteinen käyttötapa viittaa huomattavan vaikeista elämäkokemuksista huolimatta toteutuviin myönteisen sopeutumisen kehityskulkuihin. Tämän esityksen tarkoituksena on pohtia ja työstää resilienssiajattelun käytännöllisiä soveltamismahdollisuuksia opettajankoulutuksessa. Kuvaamme opettajaopintojen aikana muotoutuvaa ja tuettavaa opettajaopiskelijoiden resilienssiä orastavan opettajaresilienssin käsitteellä. Siihen liittyen tarkastelemme kolmea kysymystä. Pohdimme ensinnäkin, millainen merkitys resilienssillä voi olla opetustyössä kohdattavien arjen haasteiden käsittelyssä. Opetustyössä tarvitaan monipuolisia, eri osapuolia huomioivia suhde- ja vuorovaikutustaitoja jokaisen oppilaan oppimisen mahdollistamiseksi. Kytkeimme resilienssin tähän vuorovaikutteiseen toimintakenttään. Toiseksi analysoimme, miksi resilienssi on opetustyön kannalta tärkeää eli mitä se lisää aiemmin käytössä olleisiin opettajankoulutusohjelmien ohjenuoriin. Kolmanneksi ehdotamme toimintamalleja, joilla orastavaa opettajaresilienssiä voidaan pyrkiä vahvistamaan jo opettajaopintojen aikana. Nostamme esille opetusharjoittelun ja siihen liittyvän käytäntöperustaisen ohjatun reflektion roolia resilienssin tukemisessa. Erityisesti keskitymme pitkään ja laajalti käytetyn – ja silti liian vähän tutkitun – opetusportfoliotyyppisen kirjallisen reflektion mahdollisuuksiin. Esittelemme kehittämiämme työskentelytapoja, joiden puitteissa opettajaopiskelijoilta on kerätty kirjallista reflektioaineistoa opetusharjoitteluiden ja niihin kytkeytyvien ohjaustoteutusten aikana. Lähtökohtana ohjausmalleissa ovat opettajaopiskelijoiden itse valitsemat merkitykselliset opetustilanteet. Koettujen tilanteiden reflektiota ohjataan erilaisten ja toisiaan täydentävien opetusvuorovaikutuksen jäsentäjien avulla. Jäsentäjät painottavat opetusvuorovaikutteisen tuen eri muotojen samanaikaista huomiointia ja opetuksen dynaamisten ydinsuhteiden yhteensovittamista – orastavan opettajaresilienssin avainalueita.

Miten arviointi voi tukea opettajaopiskelijoiden reflektiota?

Esittäjät: Laura Ketonen, Jyväskylän yliopisto; Juuso Nieminen, University of Hong Kong

Reflektio on keskeinen opettajaksi kasvamisen ja opettajana toimimisen väline. Reflektio mahdollistaa oman toiminnan sekä omien käsitysten kriittisen tarkastelun ja tarvittaessa niiden muuttamisen. Yhteiskunnan ja oppimistulosten lisääntyvän polarisaation vuoksi opettajan täytyy yhä useammin pystyä refleктоimaan toimintaansa eri näkökulmista. Opettajaopiskelijoiden reflektiosta ja reflektion tukemisesta löytyy runsaasti tutkimusta, mutta harva niistä on ottanut kantaa, miten arviointi tukee tai estää opiskelijoiden reflektiota. Tämä tapaustutkimus ottaa kantaa aiheeseen selvittämällä, miten podcast-muotoinen opintotehtävä edisti opettajaopiskelijoiden (N=14) reflektiota. Tutkimusaineisto koostuu opiskelijoiden podcasteista, niitä seuranneista ryhmäkeskusteluista sekä yksilöhaastatteluista. Sisällönanalyysin perusteella podcast-tehtävä sai opiskelijat refleктоimaan. Syvällisin reflektio koski tilanteita, joissa opiskelijat pohtivat yhteisiä opiskelukokemuksiaan ja ryhmänsä toimintaa. Refleksiivisen temaattisen analyysin avulla tunnistimme kolme arvioitavan tehtävän ominaisuutta, jotka edistivät ja jossain määrin myös rajoittivat opiskelijoiden reflektiota. Nämä olivat podcastin kokemuksellisuus, autenttisuus ja yhteisöllisyys. Nämä ominaisuudet eivät koske vain podcasteja, vaan suosittelemme niiden huomioimista laajemminkin arvioinnissa ja arvioitavissa tehtävissä, jos tehtävän tavoitteena on opiskelijoiden reflektio.

OPPIMINEN JA OPETTAJANKOULUTUS

Sukupuolittietoisien liikuntapedagogiikan jäljillä –luokanopettajaopiskelijoiden havaintoja sukupuolittuneista käytänteistä liikuntatunneilla.

Esittäjät: Jukka Lahti, Turun yliopisto; Pilvi Heinonen, Turun yliopisto

Perusopetuksen opetussuunnitelmaan on kirjattu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen tavoitteita ja toimenpiteitä, kuten sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden purkamista. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslait velvoittavat kaikkea koulutusta, ja opettajien on tärkeää saada koulutuksessaan tähän työhön välineitä. Sukupuoleen linkittyvät aiheet nousevat usein kasvatusalan keskusteluihin. Siitä huolimatta opettajankoulutuksessa on tehty vain vähän oppiainespesifiä tutkimusta ja kehittämistä sukupuoleen ja muihin erontekoihin liittyvistä käytännöistä. Esityksemme tarkastelee sukupuolittuneita käytänteitä liikuntatunneilla luokanopettajaopiskelijoiden opetusharjoittelujakson havaintojen pohjalta. Tarkoituksena on tutkia laadullisin menetelmin opettajaopiskelijoiden käsityksiä sukupuolittetusta pedagogiikasta sekä mallintaa kriittisesti reflektiovia työtapoja sukupuolittuneiden käytänteiden purkamiseen. Tutkimuksen aineistonkeruu on integroitu Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkinto-opetuksen kurssisisältöön. Aineisto kytkeytyy liikunnan oppitunteihin (opiskelijoiden pitämiä oppitunteja), joita opiskelijat seurasivat kevätlvella 2023. Aineisto koostuu kolmen ryhmäkeskustelun nauhoitetusta audiomateriaalista (6 opiskelijaa/ ryhmä) sekä kirjallisista havaintoraporteista (n=19), joissa opiskelijat tarkastelevat sukupuoleen liittyviä käytänteitä liikuntatunneilla. Nauhoitettua materiaalia kertyi yhteensä 96 minuuttia 38 sekuntia. Aineistoa analysoidaan laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Analyysissa tarkastelussa ovat sukupuolen ja sukupuolittuneiden käytänteiden ja sukupuolisensitiivisen pedagogiikan rakentuminen opetustilanteissa sekä fyysinen kosketus ja siihen liittyvät rajanvedot. Alustavien tulosten mukaan sukupuoli nousi relevantiksi liikunnanopetukseen liittyvissä käytännön asioissa, kuten esimerkiksi pukuhuonetoiminnassa (erilliset tyttöjen ja poikien pukuhuoneet). Lisäksi tunneilla oppilaat ryhmittäytyivät tyypillisesti sukupuolittuneesti. Useiden opiskelijoiden havaintojen mukaan varsinkin poikien vaikutti olevan helpompi vastaanottaa neuvoja samaa oletettua sukupuolta olevalta opettajalta. Aineiston perusteella opettajien toiminnassa sukupuolittuneet käytänteet näkyivät vain vähäisessä määrin. Fyysiseen kosketukseen liittyvät havainnot olivat yksittäisiä. Esille nousivat poikaoletettujen toisiaan kannustaminen ("läpyt"), hipoissa pelastamisen keskittyminen samaan oletettuun sukupuoleen sekä yleinen jännittyneisyys samaa oletettua sukupuolta koskettaessa.

Luokanopettajaopiskelijoiden yhdessä kehittämää ratkaisuja oppilaiden vertaisvuorovaikutukseen liittyvien haasteiden ratkaisemiseen.

Esittäjät : Olli-Pekka Heinimäki, Turun yliopisto; Anu Kajamies, Turun yliopisto

Vertaisilla on keskeinen rooli yksilön kehityksessä. Positiivisen vertaisvuorovaikutuksen tiedetäänkin edistävän oppimista ja hyvinvointia. Vertaisvuorovaikutus harjoittaa lisäksi tärkeitä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, joiden merkitys on avainasemassa yhdenvertaisen yhteiskunnan rakentumisessa ja yhä kiihtyvän polarisaation hillitsemisessä. Oppilaiden vertaisvuorovaikutus ei kuitenkaan aina suju toivotusti. Opettajalla onkin tärkeä rooli vertaisvuorovaikutuksen ohjaamisessa ja vertaisvuorovaikutukseen liittyvien haasteiden ratkaisemissa. Opettajat kuitenkin usein kokevat epävarmuutta siitä, miten parhaalla tavalla ohjata oppilaiden vertaisvuorovaikutusta ja ratkoa vertaisvuorovaikutukseen liittyviä ongelmia. Opettajankoulutuksessa tulisikin siksi entistä enemmän pyrkiä syventämään opettajaopiskelijoiden osaamista vertaisvuorovaikutuksen ohjaamisessa ja tarjota toimintamalleja vertaisvuorovaikutushaasteiden ratkaisemiseen. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, millaisia ratkaisuja opettajaopiskelijat kehittävät yhdessä tyypillisiin vertaisvuorovaikutushaasteisiin. Tutkimukseen osallistujat olivat toisen vuoden luokanopettajaopiskelijoita, jotka osallistuivat opetusharjoitteluun liittyvään, vuorovaikutustaitoja kehittävään opintojaksoon. Lukukauden pituisen opintojakson alussa opiskelijat vastasivat itsenäisesti laajempaan kyselyyn, jossa avoimen kysymyksen kautta kartoitettiin heidän näkemyksiään oppilaiden vertaisvuorovaikutuksen ja sen ohjaamisen haasteista. Vastausten laadullisella sisällönanalyysillä tunnistettiin neljä keskeistä haastetta liittyen i) vertaisvuorovaikutustilanteiden suunnitteluun ja organisointiin, ii) vertaisvuorovaikutukseen osallistumiseen ja osallisuuden edistämiseen, iii) vertaisvuorovaikutuksen havainnointiin ja ohjaamiseen sekä iv) vertaisvuorovaikutusongelmiin ja konfliktitilanteisiin. Loimme jokaisesta edellä mainitusta haasteesta lyhyen kuvitteellisen tapauksen ja muotoilimme apukysymyksiä helpottamaan tapausten syvällistä pohdintaa eri näkökulmista. Opintojakson loppupuolella järjestettiin ongelmalähtöiseen oppimiseen perustuva seminaari, jossa opiskelijat pääsivät 3-4 hengen pienryhmissä pohtimaan tapauksia ja niihin ratkaisuja. Jokaiseen tapauksen pohdintaan ja ratkaisujen kirjaamiseen käytettiin aikaa 10-15 minuuttia, jota seurasi yhteinen keskustelu tapauksesta ja siihen liittyvien keskeisten näkökulmien esiin nostaminen tutkimuskirjallisuudesta. Konferenssiesityksessä esittelemme laadullisen analyysin tuloksia 17 tutkimusluvallisen pienryhmän kirjallisista tuotoksista ja peilaamme niitä suhteessa keskeiseen aiheeseen liittyvään tutkimustietoon. Lisäksi pohdimme laajemmin opiskelijoiden itsensä nostamiin haasteisiin pohjautuvien työskentelytapojen potentiaalia opiskelijoiden vertaisvuorovaikutusohjauskompetenssien vahvistamisessa osana opettajankoulutusta.

(Aineen)opettajajohtoisella ryhmäytymisellä kohti kouluun kiinnittymistä.

Esittäjä: Laura Jääskeläinen, OneVia

Vuonna 2014 olin jo vuosien ajan todistanut kouluryhmissä esiintyviä haasteita aineenopettajan työssäni: Vaikeuksia yhteistyössä. Haluttomuutta osallistua. Ulkopuolelle jättämistä. Loukkaavaa kohtelua. Kouluakäymättömyyttä. Kokemusta siitä, ettei kuulu koulu yhteisöön. Sitten sain vihiä ryhmäytymisestä, josta minulla ei ollut aiempaa tietoa. Ryhmäytymisen on toimintaa, jossa tuetaan vuorovaikutusta, tuntemista ja luottamusta. Ryhdyin kokeilemaan opetusryhmieni kanssa harjoituksia, joissa kohdataan tasapuolisesti ryhmän muita jäseniä, lyhyesti mutta myönteisellä tavalla. Seurasin, mitä oppilaiden välillä tapahtui, miltä harjoitukset heistä tuntuivat ja miltä minusta itsestäni tuntui. Kokeilujen avulla aloin löytää parhaat harjoitukset aineenopettajan käyttöön. Huomasin, että oppilaiden väliset suhteet alkoivat hiljalleen vahvistua ja yhteistyö helpottua. Ystävällisyys lisääntyi ja kuulin yhä harvemmin lausetta "Eeeeeih, emmä halua olla pari ton kaa!" Syy muutokseen oli yksinkertainen: opetusryhmän jäsenet tutustuivat toisiinsa, tottuivat kohtaamaan toisiaan ja alkoivat luottaa paremmin toisiinsa. Kokosin tutkimustietoa ja parhaat menetelmät kirjaani Ryhmä toimivaksi - Helppoja harjoituksia ryhmäytymiseen (PS-kustannus). Haluan tuoda menetelmät kaikkien opettajien tietoisuuteen. Nykyään edistän opettajien ryhmäytymisosaamista kouluttajana. Aineenopettajankoulutuksessa ryhmäytymiskoulutusta ei juuri anneta, tähän haluan saada muutoksen. Olisi hienoa tehdä tutkimus siitä, millaisia vaikutuksia saadaan, kun ryhmäytymisen mahdollisuudet valjastetaan kunnolla käyttöön. Ryhmäytymisen on erinomainen keino lisätä tasa-arvoista kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Kohdatessaan ja tutustuessaan jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi, ja keskinäinen ymmärrys ja hyväksyntä lisääntyvät. Kun ryhmässä on hyvä olla, motivaatio tulla kouluun vahvistuu ja opiskeluun keskittyminen helpottuu. Sosiaalisten kontaktien lisääminen on myös yksi tehokkaimmista yksinäisyyttä ennaltaehkäisevistä keinoista. Ryhmäytymisen voi auttaa ehkäisemään myös polarisoitumista, sillä se tuo ihmisiä yhteen, auttaa näkemään ihmiset ihmisinä ja tukee aitoa, myönteistä ja yhdenvertaista kohtaamista. Tämä vähentää vastakkainasettelua ja auttaa kiinnittymään paremmin omaan koulu yhteisöön.

Musiikkikasvatuksen opetussuunnitelman työelämävastaavuus Oulun yliopistossa.
Esittäjät: Nina Jokela, Oulun yliopisto; Katja Sutela, Oulun yliopisto; Jussi Jaako,
Oulun yliopisto; Pietu Halonen, Oulun yliopisto

Tässä esityksessä esittelemme Oulun yliopiston musiikkikasvatuksen tutkinto-ohjelman opetussuunnitelman kehittämiseen liittyvän tutkimuksen tuloksia. Tutkimus tarkastelee Oulun musiikkikasvatuksen koulutusohjelmasta valmistuneiden musiikinopettajien kokemuksia opetussuunnitelman työelämävastaavuudesta. Tutkittavia osa-alueita olivat musiikkiteknologia, soitinopinnot, kuoron ja orkesterin johtamiseen liittyvät opinnot, ryhmänhallintataidot, musiikinteoria, pedagogiset ja tutkimusopinnot sekä erityispedagogiikka. Aineisto kerättiin kevään 2023 aikana, ja kysely toteutettiin Webropol-ohjelmistolla. Kutsu kyselyyn lähetettiin 74 musiikkikasvatuksen tutkinto-ohjelmasta valmistuneelle henkilölle, jotka olivat aloittaneet opintonsa vuosina 2013–2017. Kyselyyn vastasi 48 vastaajaa. Tutkimusmenetelminä käytettiin sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Aineisto analysoitiin tilastoanalyysin ja laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Tuloksissa korostui instrumentti- ja bändiopintojen sekä vapaa säestyksen ja pedagogisten opintojen merkitys musiikinopettajan arjessa. Lisäksi ryhmänhallintataidot ja erityispedagoginen osaaminen koettiin tärkeäksi. Tulosten pohjalta voidaan todeta, että opetussuunnitelman työelämävastaavuus on avainasemassa tukemassa musiikinopettajan ammattitaitoa ja sitä kautta kykyä mahdollistaa oppilaan yhdenvertaista osallisuutta, musiikin oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

OPETTAJANKOULUTUS JA YHTEISKUNNALLISIIN TARPEISIIN VASTAAMINEN

Valmistuvien opettajien mielenterveysosaamisella voidaan ehkäistä polarisaatiota
Esittäjät: Marjo Hannukkala, MIELI Ry; Paula Heikkinen, MIELI Ry; Anni Helotie, MIELI Ry

MIELI ry on tehnyt pitkäjänteistä kehittämistyötä lasten ja nuorten mielenterveyden edistämiseksi. MIELI ry:n johdolla kehitetty Mieli kasvussa -kokonaisuus vastaa lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin muuttuviin tarpeisiin. Se pohjaa positiiviseen psykologiaan ja pedagogiikkaan, jossa pyritään vahvistamaan esimerkiksi yksilön ja yhteisön myönteisiä tunteita, vahvuuksia ja voimavaroja. Kokonaisuutta on yhteiskehitetty pitkään kuntien kasvatusalan toimijoiden ja johtajien kanssa. Se kiinnittyy varhaiskasvatukseen, perusopetuksen ja toisen asteen opetussuunnitelmiin sekä yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Mieli kasvussa-toiminnan kautta mielenterveyden vahvistaminen on tuotu osaksi varhaiskasvatus- ja kouluyhteisöjen osaamista ja toimintakulttuuria. Mielen hyvinvointia vahvistava toimintakulttuuri lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, kasvu- ja oppimisympäristöön kiinnittymistä sekä kasvattaa opiskelumotivaatiota, oppimista ja myönteisiä tunteita. Se vähentää muun muassa eriarvoisuutta, kiusaamista, häirintää ja rasismia. Lisäksi se voimistaa yksilöä ja yhteisöä sekä kasvattaa molempien resilienssiä. Mielen hyvinvointia vahvistava toimintakulttuuri perustuu koko yhteisön osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen, joita rakennetaan yhdessä tekemisen kautta. Se toimii vastavoimana polarisaatiolle sekä yksilö- että yhteisötasolla. Toimet mieliystävällisen toimintakulttuurin rakentamiseksi kiinnittyvät tiiviisti yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Tämä vaatii koko henkilöstön mielenterveysosaamista sekä tietoa ja taitoa mieliystävällisen toimintakulttuurin johtamiseen. Tutkimukset osoittavat, että opettajankoulutuksella voidaan olennaisesti vaikuttaa siihen, millaisia valmiuksia opettajilla on mielenterveyden edistämiseen ja kuinka merkittäviä tuloksia varhaiskasvatuksessa ja kouluissa saadaan aikaan. Lisäksi opettajaopiskelijoiden omien mielenterveystaitojen vahvistaminen vähentää työuupumusta sekä lisää minäpystyvyyttä ja yleistä työhyvinvointia. Näiden valmiuksien ja taitojen sisällyttämisellä opettajankoulutuksen opetussuunnitelmaan ja osaksi opettajaopiskelijoiden pakollisia opintoja voidaan jatkossa vahvemmin vaikuttaa lasten, nuorten ja opettajien mielenterveysosaamiseen sekä taitoon rakentaa mieliystävällistä toimintakulttuuria - ja näin ehkäistä polarisoitumista. Tähän MIELI ry:llä mielenterveyden asiantuntijaorganisaationa on vahvaa tutkimukseen pohjautuvaa tietoa, osaamista ja konkreettisia työvälineitä, joita haluamme jatkokehittää yhdessä opettajankoulutuslaitosten ammattilaisten ja opiskelijoiden kanssa.

Opettajien ja opettajankouluttajien työpaikkailmoitusten tutkimus: scoping review.
Esittäjä: Ville Mankki, Turun yliopisto

Työpaikkailmoitukset tarjoavat julkista, helposti saatavilla olevaa ja käytännöllistä tietoa työmarkkinoiden dynamiikasta ja erilaisista rekrytoinnin trendeistä. Niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi kartoittamaan eri aloilla vaadittavaa osaamista, paikantamaan aukkoja koulutuksen ja työelämän vaatimusten välillä, sekä paljastamaan ristiriitoja kirjallisuudessa korostetun ja rekrytoinnissa etsityn osaamisen välillä. Samalla työpaikkailmoitustutkimukseen liittyy esimerkiksi metodologisia heikkouksia, jotka vaikeuttavat tutkimustulosten vertailua ja selkeiden johtopäätösten tekemistä.

Tässä scoping review -katsauksessa tarkastellaan empiirisiä tutkimuksia, joissa opettajien tai opettajankouluttajien työpaikkailmoituksia on käytetty pääasiallisena aineistona. Katsaus luotaa tutkimusten metodologiaa ja tavoitteita, ja lisää näin ymmärrystä siitä, miten työpaikkailmoituksia on opetuslalla ja opettajankoulutuksessa tutkittu ja millaisista näkökulmista. Kirjallisuutta katsaukseen haettiin kahdeksasta eri tietokannasta, Google Scholar -hauilla sekä käsin artikkeleiden lähdeluetteloista. Hakustrategian tuloksena katsaukseen sisältyi lopulta yhteensä 23 tutkimusta.

Tutkimukset pyrkivät saavuttamaan laajan kirjon erilaisia tutkimustavoitteita analysoimalla ilmoitusten sisältämiä hakija-, tehtävä ja instituutiokuvauksia. Hakijakuvauksista analysoitiin tutkintoja ja sertifikaatteja, tietoja ja taitoja, aiempaa kokemusta, henkilökohtaisia ominaisuuksia sekä biografisia tekijöitä, tehtävän ja instituution kuvauksia. Tehtäväkuvauksista analysoitiin vastuuta ja velvollisuuksia, nimikkeitä ja arvoa, sekä työehtoja. Instituutioiden kuvauksien avulla luokiteltiin niiden tyyppisiä ja sijaintia, sekä analysoitiin instituutioiden painopisteitä, tavoitteita ja kulttuuria. Metodologisesta näkökulmasta tarkasteltuna katsaus osoittaa puutteita opettajien ja opettajankouluttajien työpaikkailmoitusten aiemmassa tutkimuksessa. Aineistonhankinnassa puutteet kytkeytyvät esimerkiksi aineistolähteiden valintaan sekä näytteen rajaamiseen. Analyysin näkökulmasta esiin taas nousevat esimerkiksi analyysia jäsentävien kompetenssimallien hyödyntämättömyys, puutteellisesti raportoidut koodaus- ja luokitteluprosessit sekä vähäinen analyysityökalujen tai -automaatiikan käyttö. Kokonaisuudessaan katsaus kokoaa erilaisia näkökulmia ja erittelee hyviä toimintatapoja työpaikkailmoitusten tutkimukseen opetuslalla ja opettajankoulutuksessa. Niinpä katsaus voi toimia hyödyllisenä oppaana tutkijoille, jotka suunnittelevat hyödyntävänsä opettajien ja opettajankouluttajien työpaikkailmoituksia tutkimuksensa aineistona.

Tulevan opettajan turvallisuusosaaminen – Pakollinen paha vai tavoiteltava taito? Esittäjä: Miika Leino, Turun yliopisto

Opettajan toimia ohjaavat, velvoittavat ja oikeuttavat useat lait ja asetukset. Turvallisuus kuuluu jokaisen perustuslaillisiin oikeuksiin (perustuslaki, 731/1999), ja myös opetuslaissa (perusopetuslaki 628/1998) edellytetään turvallista oppimisympäristöä. Normiohjaus ei kuitenkaan takaa opettajan turvallisuusosaamista tai määritä optimaalista turvallisuuden tasoa. Koulu on vastuussa siitä, että sen opettajilla on riittävä turvallisuusosaamisen taso. Organisaatiokulttuuri ohjaa yhteisön sitoutumista yhteiseen päämäärään. Turvallisuuskulttuuri on osa organisaatiokulttuuria. Turvallisuuskulttuuri on yhteisön jäsenten sitoutumista ja toimintatapoja suhteessa organisaation turvallisuusjohtamiseen. Turvallisuuskulttuuri voi olla hyvää tai heikkoa, mutta toisaalta myös adaptiivista, jolloin yhteisö voi kehittää sitä omalla toiminnallaan. (Waitinen, 2011; Rikander, 2021; Nordlöf ym. 2015.) Oppilaitoksen turvallisuuskulttuurin suurimpana uhkana voidaan nähdä turvallisuustyön ulkoistaminen viranomaistaholle (Teperi ym. 2018), mikä voi kertoa turvallisuus- ja riskiymmärryksen puutteesta. (Vallinkoski & Koirikivi, 2020.) Lähtökohtaisesti opettajankoulutuksessa tunnustetaan erilaiset turvallisuuden osa-alueet, mutta varautumisen ja turvallisuuden hallinnan taso vaihtelee yksiköittäin (Lindfors ym., 2020). Organisaation johdon aito sitoutuminen turvallisuuden hallintaan on avainasemassa tarkasteltaessa turvallisuuskulttuurin kehittymistä (Puolitaival & Lindfors, 2019). Jotta turvallisuutta voidaan hallita, turvallisuuskulttuurin osa-alueista tulee huolehtia varmistamalla siitä, että organisaatiossa on riittävästi turvallisuusasioihin koulutettua henkilöstöä. Lisäksi yhteisön kaikkien jäsenten tulee osallistua turvallisuustyöhön aktiivisesti omasta positiostaan (Tappura ym., 2017). Opettajankoulutuksessa on syytä kiinnittää huomiota esimerkin siirtymävaikutukseen; opettajankoulutuksen turvallisuusjohtaminen välittyy tulevien opettajien kautta muihin oppilaitoksiin. Opetussuunnitelmissa turvallisuuskasvatus näyttäytyy opettajankoulutusta antavissa yksiköissä melko vähäisenä, lähinnä harjoitteluiden yhteydessä tai turvallisuuskriittisten oppiaineiden yhteydessä. Opettajan työn vaatimustason kasvaessa tarvetta turvallisuuskasvatukselle on kuitenkin entistä enemmän.

Kyläkoulututkimuksen anti nykyiseen koulutuskeskusteluun.

Esittäjä: Niina Parkkonen, Jyväskylän yliopisto

Teen narratiivista identiteettitutkimusta kyläkouluista viiden vuosikymmenen ajalta Etelä- ja Pohjois-Savon alueella. Aineistonkeruu on vielä kesken, mutta rakennan tällä hetkellä tutkimuksen teoriataustaa. Käsittelen nykyisyydessä erityisesti näkökulmia alueelliseen segregatioon, periferioiden koulutuksellisiin mahdollisuuksiin sekä yhteiskunnan koulukulttuurisia muutoksia tutkimukseni ajalta. Näiden avulla rakennan teoriataustaa, jota vasten peilaan yksilöiden identiteettien kehityskaarta kyläkouluissa. Alueiden ominaispiirteiden merkitys vaikuttaa ihmisen identiteettiin – aivan kuten ihminen vaikuttaa alueeseen. Kun alue menettää vetovoimaa ja kasvukykyä, vaikuttaa se väistämättäkin yksilöihin. Kyläkoululakkautukset ovat olleet muutamien väitöskirjojen mutta eritoten yhteiskunnallisen keskustelun parrasvaloissa säännöllisesti viime vuosikymmenten ajan. Myös kielen ja kulttuurin merkitys korostuu tutkimukseni analyysissa, sillä tutkin savolaismurteiden aluetta. Avaan puheenvuorossani kyläkoulututkimuksen kirjallisuuskatsausta sekä tietyn maantieteellisen alueen kyläkoulujen historiakehitystä viimeisen 50 vuoden ajalta. Kyläkoulututkimuksessa korostuu myös ihmisen suhde ympäröivään luontoon. Tästä löytyy tutkimuksia eri alueilta. Lisäksi itse koulurakennus on niin sosiaalisesti kuin fyysisesti merkittävä paikka. Ympäristön merkityksen tarkastelu lapsuuden kehityksen kaarissa avaa uusia näkökulmia myös pedagogisesti, ja toki tässä yhteydessä yhdysluokat ovat oma sosiaalinen ympäristönsä. Kyläkoulujen ympäristö mahdollistaa ja on mahdollistanut erilaisten ihmisten kohtaamisen, ja nämä tilat ovat jääneet monin paikoin tyhjiksi tai niille on keksitty uusia käyttötarkoituksia. Kyläkoulututkimus ei jää vain koulun sisälle vaan laajentaa dialogista kehää ympäröivään kylään. Täten tutkin kouluja, jotka ovat itse asiassa levittäytyneet laajalle – niiden verkostot ovat suhteessa toisiinsa mutta myös ympäröivään kylään tai kyliin.

POSTERIT

Environmental Storytelling: elämyksellistä ja vuorovaikutteista oppimista digitaalisissa ympäristöissä.

Kirjoittajat: Tuula Nousiainen, Jyväskylän yliopisto; Mari Hankala, Jyväskylän yliopisto; Merja Kauppinen, Jyväskylän yliopisto; Saara Pyykkönen, Jyväskylän yliopisto; Jenni Latva-aho, Jyväskylän yliopisto; Tapio Toivanen, Helsingin yliopisto; Emilia Ahlström, Jyväskylän yliopisto; Piia Näykki, Jyväskylän yliopisto

Tässä posterissa esittelemme opettajaopiskelijoiden ilmastoteemaisen monialaisen opintojakson toteutusta. Keskitymme erityisesti siihen, miten digitaalisia ympäristöjä hyödynnettiin vuorovaikutuksen ja yhteisen tiedonrakentelun ympäristöinä. Opintojakso on toteutettu tähän mennessä kaksi kertaa: etätoteutuksena keväällä 2022 sekä lähitapaamisia sisältävänä monimuotototeutuksena keväällä 2023. Työskentely rakentuu opintojaksossa elämykselliselle ja kokemukselliselle oppimiselle, taidelähtöisten menetelmien (kuten draama ja kirjallisuusterapia) soveltamiselle sekä mediakasvatukselle (erityisesti mediaympäristön havainnointi ja analysointi). Medianäkökulmaan liittyy ajatus erilaisten digitaalisten ympäristöjen hyödyntämisestä luovalla tavalla. Tavoitteena oli myös mallintaa opiskelijoille oppilaiden tunnetaitoja tukevia työtapoja ja oppilaille mielekkäitä oppimisympäristöjä. Siten pyrittiin ohjaamaan heitä pohtimaan oppilaiden hyvinvointia sekä kouluun ja oppimiseen sitouttavia menetelmiä, joita he voisivat hyödyntää tulevassa opettajantyössään. Käyttöön valittiin kaksi opintojakson tavoitteita tukevaa digitaalista työkalua: AltspaceVR ja ThingLink. Sosiaalisen virtuaalitodellisuuden ympäristö AltspaceVR toimi ilmastonmuutosteemaan liittyvän tarinallisen, roolipohjaisen virtuaalidraamatyöskentelyn toteutuksessa. Opiskelijat toimivat avatarhahmoina ryhmissä, joille ympäristöministeriö antoi ilmastotietoisuuden edistämiseen liittyvän tehtävän. Vuoden 2022 etätoteutuksessa ryhmät edustivat eri medioita (aikakauslehti, radio, TikTok, YouTube, blogit/vlogit), ja heidän tuli suunnitella omalle kohderyhmälleen soveltuva strategia herättää ilmastotietoisuutta. Vuoden 2023 lähitoteutuksessa tarina sijoittui tulevaisuuteen, jolloin ilmastonmuutos oli jo aiheuttanut dramaattisia muutoksia, ja ryhmien tuli uusimman teknologian avulla lähettää sadan vuoden taakse vetoava viesti, jolla he saisivat muutosten suunnan kääntymään. Monimodaalisen tiedonrakentelun mahdollistavaa ThingLink-sovellusta hyödynnettiin opintojaksolla kolmessa eri tarkoituksessa: 1) ilmastonmuutokseen liittyvien, tunteita tai ajatuksia herättäneiden mediasisältöjen koontiin yhteiselle interaktiiviselle kartalle opintojakson alussa ja myöhemmin tunnepohjaisen kirjallisuusterapiaharjoituksen lähtökohtana, 2) virtuaalisena työpöytänä työskentelyn dokumentointiin VR-draamatehtävän aikana (vain etätoteutuksessa) ja 3) opintojaksoon kuuluvien koulukokeilujen herättämien kokemusten jakamiseen opintojakson lopussa. Kuvaamme posterissa opintojakson kokonaistoteutuksen ja teemme nostoja digitaalisten ympäristöjen hyödyntämiseen liittyvistä kokemuksista sekä opiskelijoiden että opettajankouluttajien näkökulmista.

Koulu monialaisen yhteistyön kontekstina neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten palveluissa.

Kirjoittajat: Jaanet Salminen, Turun yliopisto; Milla Rantamäki, Turun yliopisto; Miia Tuominen, Turun yliopisto; Leena Leinonen, Itä-Suomen yliopisto; Minna Alin, Turun yliopisto; Riitta Vornanen, Itä-Suomen yliopisto; Max Karukivi, Turun yliopisto; Minna Kyttälä, Turun yliopisto

Olemassa olevat sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja opetusalojen (soteko) palvelut eivät tällä hetkellä vastaa neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten ja heidän perheidensä tarpeisiin. Monialaisen palvelujärjestelmän toimimattomuus näkyy kaikilla tasoilla ennaltaehkäisevistä palveluista vaativaan tukeen. Monialaisen yhteistyön näkökulmasta haasteita tuottavat muun muassa palvelujärjestelmien ja organisaatioiden sekä tiedon ja asiantuntijuuden erikoistuneisuus. NEPSOS-hankkeessa tutkitaan neuropsykiatrisesti oireileville nuorille ja heidän perheilleen suunnattujen palveluiden kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia erityispedagogiikan, sosiaalityön ja nuorisopsykiatrian yhteisessä viitekehysessä. Työpaketissa 3 palvelujärjestelmän ja moniammatillisen yhteistyön toimivuutta tutkitaan ammattilaisten näkökulmasta. Työpaketissa selvitämme muun muassa kirjallisuuskatsauksen avulla, millaista yhteistyötä soteko-alojen ammattilaiset tekevät työskennellessään lasten ja nuorten kanssa, joilla on neuropsykiatrisia oireita. Lisäksi erityisopetuksen, sosiaalityön ja nuorisopsykiatrian ammattilaisten ryhmähaastattelujen avulla tutkimme, mikä rajoittaa ja tukee tarkoituksenmukaisten palveluiden tuottamista tällä hetkellä ja siitä, minkälaiset muutokset olisivat välttämättömiä järjestelmän kehittämiseksi. Työpaketti tuottaa myös opettajankoulutuksen kehittämiseksi keskeistä tietoa siitä, miten koulunkäynti ja koulun tarjoamat tukitoimet nivoutuvat osaksi muuta palvelujärjestelmää, minkälainen rooli koulun ammattilaisilla on osana monialaista yhteistyötä ja minkälaista osaamista tämä yhteistyö koulun ammattilaisilta edellyttää. Tuloksia voidaan hyödyntää opettajankoulutuksessa ja opettajien täydennyskoulutuksessa sekä kehitettäessä uusia monialaisia työskentelytapoja koulun kontekstissa. Tätä tukevat tutkimuksen päätteeksi julkaistavat käytäntösuositukset.

Kaveritaitoja-ohjelma: Vuorovaikutusta ja ihmissuhdetaitoja rakentamassa
Kirjoittajat: Juho Pitkänen, Suomen Punainen Risti; Riikka Paloneva, Suomen Punainen Risti; Anja Saksola, Suomen Punainen Risti; Varpu Salmenrinne, Suomen Punainen Risti

Posterit esittelee Suomen Punaisen Ristin Kaveritaitoja-ohjelmakokonaisuutta. Ohjelman avulla vahvistetaan lasten ja nuorten vuorovaikutustaitoja, autetaan heitä tutustumaan itseensä ja rohkaistaan ihmissuhteiden luomiseen ja syventämiseen. Se tarjoaa työkaluja myös yksinäisyyden käsittelyyn ja ilmiön tunnistamiseen sekä kiinnittää huomiota yksinäisyyden yleisyyteen ja ratkaisemiseen.

Vuorovaikutustaitojen ja itsetuntemuksen kautta voidaan kehittää rakentavampaa suhtautumista itseen ja muihin. Taitojen opettelu on tärkeää aloittaa mahdollisimman varhain ja niiden harjoittelu on tärkeää niin yksilön kuin yhteisön kannalta. Myös mielenterveystaitoja edistävää Kaveritaitoja-ohjelmaa on eri versioina eri-ikäisille ja -kielisille. Se on suunnattu erityisesti kouluille valmiiksi suunniteltuine oppitunteineen. Ohjelma on toteutettu yhteistyössä Mieli ry:n kanssa. Kaveritaitoja-ohjelmaa ja pienemmille suunnattua Kaveritaitoja Muumien tapaan -ohjelmaa voidaan käyttää varhaiskasvatuksesta ylemmille kouluasteille saakka. Ohjelmassa käsiteltävät teemat ovat toisaalta sellaisia, joita jokaisen olisi hyvä tarkastella ja joissa jokainen voi kehittyä. Ohjelmasta on saatu hyvä kokemus erilaisissa koululuokissa ja ryhmissä.

Vuorovaikutustaidot, itsetuntemus ja ymmärtävä suhtautuminen tunteisiin ja toisiin ihmisiin ovat tärkeitä sillanrakentajia polarisoituvassa yhteiskunnassa. Ne ehkäisevät yksinäisyyttä, syrjäytymistä ja ryhmien välisten kuilujen syntymistä. Ohjelman rakenne ja sen tarjoamat valmiit materiaalit opettajille tekevät siitä erityisen helpon koulukäyttöön. Opettajan materiaali, kuten oppituntidiat, tukevat aiheen käsittelyä nuorten kanssa. Ohjelman tehtäviä voi tehdä suoraan alustalle internetissä. Samalla materiaali sopii hyvin myös itseopiskeluun. Ohjelmaa on keuhuttu opettajien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa. Etenkin sen valmiiksi suunniteltu materiaali ja helppo toteutustapa ovat saaneet kiitosta. Kaveritaitoja-ohjelma on tällä hetkellä saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

ONNI on turvallinen koulu –hanke: Turvallinen koulu tehdään yhdessä
Kirjoittajat: Emilia Luukka, Turun yliopisto, Miika Leino, Turun yliopisto

ONNI on turvallinen koulu -hanke on kaksisyklinen kehittämistutkimus, joka tarjoaa tutkimusperustaisia, käytännöllisiä ja valtakunnallisesti sovellettavia ratkaisuja perusopetuksen koulujen ja oppimisyhteisöjen turvallisuuden ja turvallisuuskulttuurin arvioimiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Se koostuu tutkimuskokonaisuudesta, kouluissa toteutettavasta turvallisuuden kehittämisohjelmasta ja hankkeessa luotujen materiaalien ja hyvien käytänteiden valtakunnallisesta levittämisestä. Kehittämisohjelmaan osallistuu 20 perusopetuksen oppilaitosta, joista 15 on pilottikouluja ja viisi kontrollikouluja. Kontrollikoulut saavat hankkeesta tutkimukseen perustuvan, ajantasaisen tilannekuvan oppilaitoksensa turvallisuudesta. Lukuvuoden 2022–2023 aikana pilottikoulut toteuttavat aktiivisesti oman koulun tilannekuvan pohjalta laatimaansa kehittämissuunnitelmaan perustuvia toimenpiteitä hankkeen mentoreiden tukemana. Kehittämissuunnitelman laatimisessa pilottikouluilla on ollut apuna keväällä 2022 toteutettu Omatoimisen varautumisen auditointi –raportti. Pilottikoulujen opettajien yhteisöllinen oppiminen on hankkeessa merkittävässä roolissa. Pilottikoulut ovat päässeet osallistumaan valitsemiinsa täydennyskoulutuskokonaisuuksiin hankkeen tuottamasta runsaasta koulutusannista. Osana suunniteltua kehittämistyötä oppilaita on osallistettu turvallisuustyöhön esimerkiksi turvallisuuspoikkeamista ilmoittamiseen, valtakunnallisiin turvallisuusteemojen toteuttamiseen ja turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon. Koulujen turvallisuustiimit ja rehtorit ovat kokoontuneet kuukausittain ONNI-työmaakokouksiin vaihtamaan hyviä käytänteitä, kuulumisia sekä ratkomaan yhteisiksi tunnistettuja haasteita. Koulut ovat myös pilotoineet hankkeen tuottamaa Yhdenvertaisen puuttumisen opasta, jonka tavoitteena on mahdollistaa yhdenmukaisten ja tasapuolisten seuraamusten määrittely oppilaille. Tämä edesauttaa yleisten oikeusturvaperiaatteiden toteutumista. Hankkeessa tehtävä tutkimus kulkee käsikädessä koulujen kehittämistyön kanssa. Kirjallisuuskatsaus kansainväliseen interventiotutkimukseen koulukonteksteissa tukee kehittämistoimenpiteiden toteuttamista kouluissa. Lisäksi hankkeessa tutkitaan koulujen omatoimista varautumista ja kouluissa tapahtuvia turvallisuuspoikkeamia, siis erilaisia läheltä piti -tilanteita, tapaturmia ja tarkoituksellisia vahingon- tai väkivallan tekoja, kiusaamista tai häirintää. Hankkeessa tutkitaan myös koulujen turvallisuuden johtamista, kehittämiskohteiden itsearviointia ja turvallisuutta kehittävien toimenpiteiden suunnittelua. ONNI-hanke on osa Sanna Marinin hallituksen Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisen toimenpideohjelmalla, ja sen rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeen toteuttaa Turun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan opettajankoulutuslaitos.

Opettajaopiskelijoiden käsitykset oppimisen itsesäätelystä

Kirjoittajat: Jenni Latva-aho, Jyväskylän yliopisto; Saara Pyykkönen, Jyväskylän yliopisto; Piia Näykki, Jyväskylän yliopisto

Opettajan toimia ohjaavat, velvoittavat ja oikeuttavat useat lait ja asetukset. Turvallisuus kuuluu jokaisen perustuslaillisiin oikeuksiin (perustuslaki, 731/1999), ja myös opetuslaissa (perusopetuslaki 628/1998) edellytetään turvallista oppimisympäristöä. Normiohjaus ei kuitenkaan takaa opettajan turvallisuusosaamista tai määritä optimaalista turvallisuuden tasoa. Koulu on vastuussa siitä, että sen opettajilla on riittävä turvallisuusosaamisen taso. Organisaatiokulttuuri ohjaa yhteisön sitoutumista yhteiseen päämäärään. Turvallisuuskulttuuri on osa organisaatiokulttuuria. Turvallisuuskulttuuri on yhteisön jäsenten sitoutumista ja toimintatapoja suhteessa organisaation turvallisuusjohtamiseen. Turvallisuuskulttuuri voi olla hyvää tai heikkoa, mutta toisaalta myös adaptiivista, jolloin yhteisö voi kehittää sitä omalla toiminnallaan. (Waitinen, 2011; Rikander, 2021; Nordlöf ym. 2015.) Oppilaitoksen turvallisuuskulttuurin suurimpana uhkana voidaan nähdä turvallisuustyön ulkoistaminen viranomaistaholle (Teperi ym. 2018), mikä voi kertoa turvallisuus- ja riskiymmärryksen puutteesta. (Vallinkoski & Koirikivi, 2020.) Lähtökohtaisesti opettajankoulutuksessa tunnistetaan erilaiset turvallisuuden osa-alueet, mutta varautumisen ja turvallisuuden hallinnan taso vaihtelee yksiköittäin (Lindfors ym., 2020). Organisaation johdon aito sitoutuminen turvallisuuden hallintaan on avainasemassa tarkasteltaessa turvallisuuskulttuurin kehittymistä (Puolitaival & Lindfors, 2019). Jotta turvallisuutta voidaan hallita, turvallisuuskulttuurin osa-alueista tulee huolehtia varmistamalla siitä, että organisaatiossa on riittävästi turvallisuusasioihin koulutettua henkilöstöä. Lisäksi yhteisön kaikkien jäsenten tulee osallistua turvallisuustyöhön aktiivisesti omasta positioistaan (Tappura ym., 2017). Opettajankoulutuksessa on syytä kiinnittää huomiota esimerkin siirtymävaikutukseen; opettajankoulutuksen turvallisuusjohtaminen välittyy tulevien opettajien kautta muihin oppilaitoksiin. Opetussuunnitelmissa turvallisuuskasvatus näyttäytyy opettajankoulutusta antavissa yksiköissä melko vähäisenä, lähinnä harjoitteluiden yhteydessä tai turvallisuuskriittisten oppiaineiden yhteydessä. Opettajan työn vaatimustason kasvaessa tarvetta turvallisuuskasvatukselle on kuitenkin entistä enemmän.

Opettajaopiskelijoiden käsitykset oppimisen itsesäätelystä

Kirjoittajat: Jenni Latva-aho, Jyväskylän yliopisto; Saara Pyykkönen, Jyväskylän yliopisto; Piia Näykki, Jyväskylän yliopisto

Opetus- ja koulutusalan yksi polarisoitunut keskustelun aihe on oppimisen itsesäätely ja sen merkitys koulukontekstissa. Oppimisen itsesäätelyä pidetään osana tulevaisuuden työelämätaitoja ja elinikäisen oppimisen mahdollistajana, mutta kuitenkin käsitteen määrittely tuottaa haasteita myös opettajille. Myös keinot ja taidot tukea oppimisen itsesäätelyä ovat vaihtelevat. Onko oppimisen itsesäätely synnynäinen taito vai kehitettävä ominaisuus? Mikä on opettajan rooli oppimisen itsesäätelyssä ja voiko opettaja tukea tai havainnoida oppilaiden oppimisen itsesäätelytaitoja? Miten tulevat opettajat näkevät oppimisen itsesäätelyn ja sen tukemisen osana opettajan työtä? Tässä esityksessä tuomme esiin tähän polarisoituneeseen keskusteluun opettajaopiskelijoiden käsityksiä. Pohdimme myös, mikä on opettajakoulutuksen rooli oppimisen itsesäätelyssä opetusalan ammattilaisten kouluttajina. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan opettajaopiskelijoiden oppimisen itsesäätelytaidon käsityksiä. Tutkimuskysymyksinä ovat 1) millaisia käsityksiä opettajaopiskelijoilla on oppimisen itsesäätelystä, 2) millaisia käsityksiä opettajaopiskelijoilla on opettajan keinoista tukea oppimisen itsesäätelyä, ja 3) millaisia käsityksiä opettajaopiskelijoilla on opettajan keinoista havainnoida oppimisen itsesäätelytaitoja ja niiden kehittymistä? Aineisto kerättiin kyselyllä (N=118) kevään 2022 aikana. Kysely koostui viidestä avoimesta kysymyksestä liittyen opiskelijoiden oppimisen itsesäätelyn käsityksiin, keinoihin tukea oppimisen itsesäätelyn taitoa sekä opettajan keinoihin havainnoida taidon kehitystä. Vastaaajista 55 % oli yliopisto-opiskelijoita, 40 % ammatillisia opettajaopiskelijoita ja 6 % ei kertonut koulutustaustansa tai kertoi sen olevan jokin muu. Esittelemme tässä esityksessä tutkimuksen aineistolähtöisiä tuloksia opettajaopiskelijoiden oppimisen itsesäätelyn käsityksistä, tukikeinoista ja kehityksen havainnoinnista opettajaopiskelijoiden koulutustausta huomioiden. Tulokset antavat laadullisen katsauksen siitä, miten tutkimukseen osallistuneet tulevaisuuden opettajat näkevät oppimisen itsesäätelytaidot. Esitämme myös tutkimuksen johtopäätöksiä ottaen kantaa polarisoituneeseen keskusteluun oppimisen itsesäätelystä ja esitämme havaintojemme pohjalta pohdintaa mahdollisista opettajakoulutuksen kehityskohteista suhteessa opettajaopiskelijoiden taitoihin tukea ja kehittää oppimisen itsesäätelyn taitoja.

eTLED

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

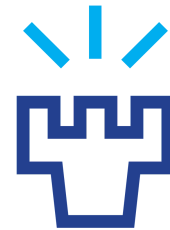
UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

UNIVERSITY
OF TURKU

Tampereen yliopisto

OULUN
YLIOPISTO

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

HELSINGIN YLIOPISTO
KASVATUSTIETEELLINEN TIEDEKUNTA